

# Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ  
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ  
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ Θ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 |

ΠΑΣΧΑ 1960

| ΑΡΙΘ. 8

## ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ

Μὲ μίαν Ἀγγελικὴν ὑμνωδίαν, «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶ...», ἤρχισε τὸ ὑπερφυῆς θαῦμα τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως. Καὶ μὲ τὴν ἀνθρωπίνην ἐπωδὸν «Χριστὸς Ἀνέστη» — τὴν θριαμβικωτέραν ὄλων τῶν ἐποχῶν καὶ ὄλων τῶν αἰώνων — κλείει σήμερον.

Ἡ συνάντησις Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, ἡ πραγματοποιηθεῖσα εἰς τὴν πτωχικὴν φάτνην τῆς Βηθλεὲμ ὀλοκληροῦται. Ἐκεῖ ὁ ὑπερούσιος ἐνεδύθη σάρκα. Ἡ σὰρξ σήμερον θεοῦται καὶ ἡ «θεία εἰκὼν» τοῦ ἀνθρώπου ἀποκαθαίρεται, διαπιστοῦται, καὶ διασαλπίζεται.

\*

«Χριστὸς Ἀνέστη».

Συμβολίζει τὴν ἀλήθειαν τῆς ἀθανάτου ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου ἢ σημερινή «ἐορτὴ ἐορτῶν». Ἡ πτώσις, ἡ προελθοῦσα ἀπὸ τὴν κακὴν χρῆσιν τῆς ἐλευθερίας ὑπὸ τοῦ δημιουργήματος, ἀνακόπτεται σήμερον. Ἡ κλονισθεῖσα θεία τάξις, καὶ ἐντὸς τοῦ κόσμου καὶ ἐκτὸς τοῦ στήθους τοῦ ἀνθρώπου, ἀποκαθίσταται. Ἡ θεία ἀγάπη θριαμβεύει. Καὶ ὁ Σταυρὸς, ὡς ἐκουσιότης τῆς θυσίας ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ, κατανικᾷ καὶ συντρίβει τὸ κακὸν καὶ τὸν Θάνατον.

«Χριστὸς Ἀνέστη».

«Θανάτῳ Θάνατος πατεῖται». Ἡ γνῶσις περὶ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου καταλάμπεται σήμερον ἀπὸ τὸ φῶς τῆ Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ὁ λίθος ὁ ἀποκλυσθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου ἀπὸ τὸ μνημεῖον τοῦ Θεανθρώπου, ἀποφράσσει καὶ τὴν ὁδόν, τὴν ἄγουσαν ἀπὸ τῆς Γῆς πρὸς τοὺς οὐρανοὺς. Ἀδέσμευτος πλέον ἀποβαίνει ἢ πτῆσις τῆς ψυχῆς. Μία διαρκῆς κίνησις χωρεῖ ἀπὸ σήμερον, ἀπὸ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν. Καὶ ὁ Σταυρὸς τοῦ θείου μας Αντρωτοῦ, γεφυρώσας τὸ χάσμα, ἀποβαίνει ἢ πνευματικὴ λεωφόρος, ὅπου συναντῶνται ἡ Θεία Χάρις καὶ ἡ ἀνθρωπίνη ἐλευθερία, διὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς Γῆς.

\*

«Χριστὸς Ἀνέστη».

Ὡ! ἄς εὐφρανθῶμεν σήμερον· καὶ «ἀλλήλους περιπτυξώμεθα». Ἡ μεθυστικωτέρα ροδοδάκτυλος Ἀγῆ ἀνατέλλει. Ἡ Καινὴ Κτίσις ἐπιφαίνεται. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ θεμελιοῦται. Ἡ τριλαμπῆς Θεαρχικὴ λαμπὰς καταγάζει διὰ τῆς φωτουργοῦ τῆς ἀγαθότητος τὴν Οἰκουμένην. Ἡ ἀγάπη κηρύσσεται ὡς ἡ οὐσία τῆς θεότητος· καὶ διδασκόμεθα, ὅτι ἐντὸς αὐτῆς καὶ μόνον δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν τὴν θείαν ὠραιότητα τῆς ἀνθρωπίνης ὄψεως. Ὁ Χριστὸς νικᾷ καὶ θριαμβεύει κατὰ τοῦ «κόσμου». Ἀρώματα τοῦ Παραδείσου πνέουν ἐπὶ τῆς γῆς, πὸν ὑπὸ τὰς ἐλλάμψεις τοῦ ἀδύτου Ἥλιου χλοάζει εἰς πανευλόγητον πνευματικὴν ἄνθησιν. Καὶ ὁ ἄνθρωπος, ἐλευθερούμενος πλέον ἀπὸ τὴν ὑποταγὴν του εἰς τὸ μοιραῖον καὶ τὴν ἀναγκαιότητα, ἀνοίγει



*Ἡ Ἀνάστασις (εἰς Ἄδου κáθοδος) ἐκ τοῦ ναοῦ ἁγ. Ἀποστόλων Θεσσαλονίκης. Λεπτομέρεια. Ὁ Χριστὸς ἐγείρων τὸν Ἀδάμ — 14ος αἰών.*

πτερὰ ἀετοῦ, πρὸς τοὺς ἀπεράντους γαλανοὺς οὐρανοὺς  
καὶ πρὸς τὴν Αἰωνιότητα.

\*

«Χριστὸς Ἀνέστη».

Ὁ Ἑλληνικὸς λαός, ὁ πνευματέμφορος καὶ θεοφόρος αὐτὸς λαὸς μας, πὸν τόσον γνησίως καὶ χωρὶς καμμίαν μυστικοπάθειαν θρησκευέται, τὴν θεῖαν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ ἔχει τοποθετήσει εἰς τὸ κέντρον τῆς θρησκευτικῆς λατρευτικῆς του ζωῆς. Ἴσως διότι αὐτός, περισσότερον παντὸς ἄλλου λαοῦ, ἔζησε καὶ ζῆ τὴν τραγωδίαν τῆς ἐπιγείου ζωῆς. Καὶ ἐβάσταζε καὶ βαστάζει, ὅπως ὁ Κύριος, τὸν σταυρὸν τοῦ μαρτυρίου.

Καὶ ὁμως, αὐτὸς πρῶτος ἀνέσυχεν ἀπὸ τὰς σκοτεινὰς ἀβύσσους τῆς ἀγνοίας τὸν μαργαρίτην τῆς ἀληθείας. Ἐν ἀποκαλυπτικῶν φῶς, προερχόμενον ἀπὸ τὸν θεῖον κόσμον, διέφλεγε πάντοτε τὴν συνείδησίν του. Καὶ ἄτρομος τὸ ἀνεζήτησε διὰ τοῦ Προμηθέως· διὰ τὴν ἀπολαύσῃ, ὡς μοῖραν του, τὸν Κούκασον καὶ τὰ δεσμά του· καὶ γῦπας, πὸν τρέφονται ἀπὸ τὸ ἥπαρ του. Καὶ δι' αὐτὸ αἱ κορυφαὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὀλύμπου ἐδέχθησαν πρῶται τὰς μαρμαρυγὰς τοῦ ἄστρου τῆς Βηθλεέμ. Καὶ οὐδεὶς ἄλλος λαὸς κατενόησε καὶ ἠσθάνθη, ὅπως ὁ λαὸς μας, τὸ λυτρωτικὸν κήρυγμα τοῦ Κυρίου.

\*

«Χριστὸς Ἀνέστη».

Ὡ! δὲν εἶναι χίμαιρα· οὔτε καὶ κόμπος ὑπέροπλος, φερόμενος ἀκόσμως εἰς τὰ χεῖλη.. Ἡμεῖς, ναὶ ἡμεῖς ἐδώκαμεν εἰς τὸν κόσμον τὸν Θεόν, τὸν ὁποῖον λατρεύει σήμερον. Καὶ ἡμεῖς — ἐν τῇ τρισαγίᾳ μας

Ὁρθοδοξία — διατηροῦμεν αὐτόγλυφον, ἀσινὲς καὶ ἀπαράφθορον, ὡς ἄλλο Διοπετεὲς Παλλάδιον, τὸ κήρυγμα τοῦ Ἐὐαγγελίου του.

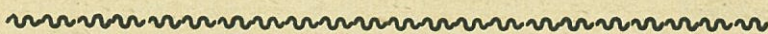
\*

«Χριστὸς Ἀνέστη».

Εἰς τὰς χαρμοσύνους Ἀναστασίμους λαμπάδας, τὰς ὁποίας κρατοῦμεν ἀπόψε εἰς τὰς χεῖράς μας, ἃς καύσωμεν, διὰ μίαν ἀκόμη φοράν, κάθε πικρίαν μας, καὶ κάθε ταπεινότητα καὶ ἐγωῖσμόν, ὁμαδικόν ἢ ἀτομικόν.

Καὶ ὅταν εἰς τὸ γλυκύτετον ἄκουσμα «Χριστὸς Ἀνέστη» ἤχοῦν πανευφροσύνως τὰ σήμαντρα τῶν ἀγίων μας ναῶν, ἃς τὰς ὑψώσωμεν πρὸς τὸν Οὐρανόν. Καὶ ἃς εὐχηθῶμεν ἀπὸ ψυχῆς, νὰ διαλυθοῦν εἰς τὸ φῶς τους τὰ σκότη τοῦ Πλανήτου μας. Καὶ νὰ καταλαμφοῦν αἱ συνειδήσεις τῶν ἰσχυρῶν τῆς Γῆς ἀπὸ τὸ Ἐὐαγγελικὸν κήρυγμα, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀποτελεῖ τὴν κορυφαίαν ἀξίαν τοῦ κόσμου. «Ἐπεὶ οὐ καὶ Χριστὸς καὶ ἀπέθανε καὶ Ἀνέστη».

ΘΕΟΛΟΓΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ



«Ἀναστάσεως ἡμέρα λαμπρυνθῶμεν, λαοί. Πάσχα Κυρίου, Πάσχα· ἐκ γάρ θανάτου πρὸς ζωὴν καὶ ἐκ γῆς πρὸς οὐρανὸν Χριστὸς ὁ Θεὸς, ἡμᾶς διεβίβασεν, ἐπιπέλιον ἄδοντας».

(Ἀπὸ τὴν Α' ψῆδὴν τοῦ ὄρθρου τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα).

«Δεῦτε πόμα πίωμεν καινόν, οὐκ ἐκ πέτρας ἀρόνου τερατουργούμενον, ἀλλ' ἀφθαρείας πηγῆν, ἐκ τάφου ὀμβρήσαντος Χριστοῦ, ἐν ᾧ στερεοῦμεθα»,

(Ἀπὸ τὴν Γ' ψῆδὴν τοῦ ὄρθρου τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα).

## Η ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

«Ὁ ἀκηκόαμεν, δ' ἐωράκαμεν τοὺς ὀφθαλμοῦς ἡμῶν,  
δ' ἐθεασάμεθα καὶ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν..., ἀπαγ-  
γέλλομεν ἡμῖν» (Α' Ἰωάν. α', 1-2).

Τὸ μέγιστον τῶν θαυμάτων καὶ ἡ τρανωτέρα ἀπόδειξις τῆς Θεότητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ ἐκ νεκρῶν ἔγερσις αὐτοῦ. Ὁ Κύριος ἐπανειλημμένως ἀπέδειξε τὴν ἀλήθειαν τῆς Ἀναστάσεώς Του, «ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις δι' ἡμερῶν τεσσαράκοντα ὀπτα- νόμενος» (Πράξ. α', 3).

Ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ ὑπάρχον πολλαὶ μαρτυρίαι τόσοσιν εἰδικῶς περὶ τῶν ἐμφανίσεων τοῦ Νεκροαναστάντος, ὅσον καὶ γενικῶς περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου (Ματθ. κη', 9—10, 16, Μάρκ. ιστ', 9—20. Λουκ. κδ', 36—50. Ἰωάν. κ', 19—29' κα', κγ', 6. Πράξ. α', 6—11, 21—22' β', 24, 29—32' δ', 33' ιζ', 18' κγ', 6. Α' Κορ. στ', 14' ιε', 3—8, 20. Β' Κορινθ. δ', 14' ε', 15. Ῥωμ. δ', 24' στ', 4, 9. Γαλ. α', 1. Ἐφ. α', 20. Κολοσ. β', 12. Α' Θεσσ. α', 10. Β' Τιμ. β', 8 κ.λ.π.). Βεβαίως εἰς τὰς εὐαγγελικὰς μαρτυρίας ὑπάρχον μερικαὶ διαφοραὶ, «ὀφειλόμεναι εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν καλῶν τῶν συγγραφέων», ἀλλ' αὐταὶ ἀπλῶς ἀποδεικνύουν, ὅτι οἱ μάρτυρες τῆς Ἀναστάσεως δὲν ὀμιλοῦν «κατὰ προμεμελετημένον σχέδιον καὶ προκατηρητισμένην συμφωνίαν». Αἱ διαφοραὶ αὐταὶ δὲν εἶναι ἀσυμβίβαστοι ἀντιφάσεις, ἀλλὰ συμβιβάζονται πλήρως.

Αἱ περὶ τῆς Ἀναστάσεως ἀφηγήσεις τῶν Εὐαγγελίων, ἀλληλοσὺμπληρούμεναι, παρουσιάζουν ἔνδεκα Χριστοφανείας, διὰ τῶν ὁποίων ὁ Νεκροαναστὰς ἀπέδειξε ἡλίον φαινότερον τὴν ἀνάστασίν του.

Αἱ ἐμφανίσεις τοῦ Ἀναστάντος συνδέονται μὲ ποικιλίαν περιστατικῶν. Ὁ Ἰησοῦς ἐμφανίζεται ἄλλοτε εἰς ἓν πρόσωπον, ἄλλοτε εἰς δύο, ἄλλοτε εἰς ἐπτὰ, ἄλλοτε εἰς ἔνδεκα, ἄλλοτε εἰς πεντάκoscια κ.λ.π. Παρουσιάζεται εἴτε εἰς τὸν κῆπον, εἴτε εἰς τὴν πρὸς Ἐμμασοὺς ὁδόν, εἴτε εἰς τὸ ἐν Ἱερουσαλὴμ ὑπερῶν, εἴτε παρὰ τῇ

θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, εἴτε ἐπὶ τοῦ ὄρους. Οὐδέποτε ἐμφανίζεται κατὰ τὴν νύκτα, ἀλλὰ πάντοτε ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας.

Ὁ χαρακτήρ τῶν Χριστοφανειῶν εἶναι τοιοῦτος, ὥστε πείθει καὶ αὐτοὺς τοὺς κλασικῶς δυσπίστους ἀποστόλους, οἱ ὁποῖοι ἄλλοτε δὲν ἤθελον νὰ πιστεύσουν τὰς μυροφόρους γυναῖκας («ἐφάνησαν ὡσεὶ λῆρος τὰ ὄρηματα αὐτῶν καὶ ἠπίστον αὐταῖς»: Λουκ. κδ', 11), ἄλλοτε «ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν» (Λουκ. κδ', 37) καὶ ἄλλοτε, ὡς ὁ Θωμᾶς, ἐζήτουν νὰ ψηλαφήσουν τὸν Ἀναστάντα. Οἱ ἀπόστολοι πείθονται περὶ τῆς ἀναστάσεως καὶ ὑπογράφουν διὰ τοῦ αἵματός των τὴν περι αὐτῆς μαρτυρίαν των, διότι ὁ Κύριος, ἀναστάς «δὲν ἐμφανίζεται διὰ μίαν φευγαλέαν στιγμὴν, ὀπτασία ἀκαριαία καὶ ἴνδαλμα διάττον», οὔτε μένει εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν μαθητῶν του, ἀλλ' ἴσταται ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν παραμένει ἐπὶ μακρὸν δίδων ἀπαντήσεις, παραγγελίας καὶ ἐντολάς. Οὐδὲν φαντασμαγορικὸν καὶ «ἐξωτικὸν» στοιχεῖον ὑπάρχει εἰς τὰς Χριστοφανείας. Οἱ μαθηταὶ δὲν βλέπουν ἐκθαμβωτικὸν φῶς, οὔτε εὐρίσκονται εἰς κατάστασιν «ἐκστάσεως». Ὁ Ἰησοῦς δὲν ἐμφανίζεται ὡς ἀβεβαία σκιά ἐν τῷ σκότει, οὔτε ὡς φευγαλέα φωτεινὴ ἐμφάνισις ἢ ὡς αἰθερία μορφή, ἣτις αἰωρεῖται εἰς τὸν ἀέρα μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς. Δὲν παρουσιάζεται μὲ σῶμα φανταστικόν, ἀτμῶδες καὶ μὴ ἐπιδεχόμενον ψηλάφησιν. Ὡς ἔγραφεν ὁ ἀείμνηστος πρωτοπρεσβύτερος Κωνσταντῖνος Καλλίνικος, ὁ Ἀναστάς Κύριος «ἐμφανιζόμενος εἶναι ψυχὴ, ἀλλὰ καὶ σὰρξ συγχρόνως, σὰρξ ὀστέα καὶ νεῦρα ἔχουσα, σὰρξ ἢ φραγγελωθεῖσα, καρφωθεῖσα, αἱματοθεῖσα καὶ ταφεῖσα, σὰρξ ἢ τὰς ψηλαφήσεις τῶν μαθητῶν προκαλοῦσα, σὰρξ ἢ καὶ οἰκονομικῶς τρώγουσα καὶ πίνουσα, ὄχι διότι ἔχει ἀνάγκην τροφῆς, ἀλλὰ διὰ νὰ διασκεδάσῃ πᾶν νέφος ἀμφιβολιῶν».

\*

Ἄλλ' ἢ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ δὲν εἶναι μόνον ἐν ἀδιάρσειστον ἱστορικὸν γεγονός, ἀλλ' εἶναι καὶ τὸ αἰώνιον σύμβολον τοῦ θριάμβου τῶν δυνάμεων τοῦ φωτός ἐναντίον τῶν δυνάμεων τοῦ σκοτούς, τοῦ δικαίου ἐναντίον τοῦ ἀδίκου, τῆς αἰωνιότητος ἐναντίον τοῦ παροδικοῦ.

Ἐπὶ πλέον ἢ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ ἀσφαλῆς ἐγγύ-

ησις καὶ τῆς ἰδικῆς μας ἀναστάσεως· διότι ὁ Χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν «ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων ἐγένετο» (Α' Κορ. ιε', 20).

Ὡστε ἡ ἀνάστασις τοῦ Σωτῆρος εἶναι ἡ σημαία καὶ τὸ λάβαρον τῆς Ἐκκλησίας, ὑπὸ τὰς πτυχὰς τῆς ὁποίας πρέπει νὰ ἀγωνισθῶμεν. «Συννετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον, ἵνα ὡσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ πατρὸς, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν» (Ῥωμ. στ', 4) καὶ τοιοῦτοτρόπως «καταντήσωμεν εἰς τὴν ἐξανάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν» (Φιλιπ. γ', 10). Ὅταν λοιπὸν ὁ θάνατος ἀπειλῇ ἡμᾶς ἢ ἀρπάξῃ ἐκ τῆς ἀγκάλης ἡμῶν προσφιλεῖς ὑπάρξεις, δὲν πρέπει νὰ ληπώμεθα «καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. Εἰ γὰρ πιστεύομεν, ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανε καὶ ἀνέστη, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ Ἰησοῦ ἄξει σὺν αὐτῷ» (Α' Θεσσ. δ', 13—14).

Δι' ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους δικαίως ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες θεωροῦμεν τὸ Πάσχα ὡς τὴν κατ' ἐξοχὴν ἑορτήν, ὡς τὴν «λαμπρὴν». Κατὰ τὴν ὑμνολογίαν μας τὸ Πάσχα εἶναι «ἑορτὴ ἑορτῶν καὶ πανηγυρις πανηγύρεων», εἶναι λύτρον λύτης. Δι' αὐτοῦ πάντα «πεπλήρωται φωτὸς». Ἡ ἡμέρα τοῦ Πάσχα εἶναι «ἡ ἡμέρα, ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος. Ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ».

#### ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἐφηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

---

«Ὁρθρίσωμεν ὄρθρον βαθέος καὶ ἀντὶ μύρου τὸν ὕμνον προσοίσωμεν τῷ Δεσπότῃ, καὶ Χριστὸν ὀψόμεθα δικαιοσύνης ἥλιον, πᾶσι ζωὴν ἀνατέλλοντα».

(Ἀπὸ τὴν Ε' φῆδην τοῦ Ὁρθρου τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα).

«Κατῆλθες ἐν τῆς κατωτάτοις τῆς γῆς, καὶ συνέτριψας μοχλοὺς αἰωνίους, κατόχους πεπεδημένων, Χριστέ, καὶ τριήμερος, ὡς ἐκ κήτους Ἰωνᾶς, ἐξανέστης τοῦ τάφου».

(Ἀπὸ τὴν Στ' φῆδην τοῦ Ὁρθρου τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα).



## ΕΘΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Με αὐτὴν τὴν ἀθάνατον καλλιτεχνικὴν καὶ λατρευτικὴν δημιουργίαν τῶν Βυζαντινῶν μας προγόνων, με αὐτὰς τὰς σεμνὰς μελωδίας τὰς πλημμυρισμένας ἀπὸ Ὁρθόδοξον πνευματικότητα, ὕμνησαν οἱ Πατέρες μας τὸν Ἐδλογοῦτον Κύριον. Με αὐτὴν προσηχηθήθησαν γενεαὶ καὶ κατενόγησαν εἰς στιγμὰς ἀτομικῶν «περιστάσεων» ἢ «εὐθυμίας» (κατὰ τὸ θεόπνευστον: Ἰακώβ. 5,13), ἀλλὰ καὶ εἰς ὥρας ἐθνικῆς χαρᾶς καὶ οὐδύνης, καθ' ὅλας δηλ. τὰς ἱστορικὰς καμπὰς τῆς πολυκνυμάντου ζωῆς τοῦ Γένους μας. Πρόγματι ἡ Βυζαντινὴ Μουσικὴ μᾶς συνδέει με τοὺς προγόνους μας. Δὲν εἶναι, ἐπομένως, μόνον ἡ καταγωγὴ τῆς ἡ ἀρχαιοελληνικῆς Πατριάρχαι καὶ Ἀυτοκράτορες, Πρωτογάλται καὶ Λαμπαδάριοι, Κληρικοὶ καὶ Λαϊκοὶ, Ἱερογάλται καθεδρικῶν Ναῶν μεγαλοπόλεων, ἀλλὰ καὶ πτωχικῶν Ναῖσκων τῶν ἐλληνικῶν μας χωρίων, ἔψαλαν, διὰ μέσον τῶν μακρῶν αἰώνων, τοὺς γλυκυτάτους αὐτοὺς ὕμνους. Ἰστάμεθα πρὸ τῆς σεπτῆς μνήμης των ἐν εὐλαβείᾳ πολλῇ. Ἐν ἀγνοίᾳ των ἴσως, προσέφεραν ὑψίστην ἐθνικὴν ὑπηρεσίαν, συνεχίσαντες καὶ ἐν προκειμένῳ τὴν μακραίωνα παράδοσιν. Ὅπως ἐτόνισε τῷ 1950 ὁ λαμπρὸς «Σύλλογος Φίλων τῆς Β.Μ.» εἰς σχετικὴν ἔκκλησίν του: «ἡ ἱερὰ αὐτὴ μουσικὴ ἐπέρασε μέσα ἀπὸ αἰῶνας ἐθνικῶν δοκιμασιῶν, ἀγώνων καὶ συμφορῶν, ὑπῆρξεν, ὅλα αὐτὰ τὰ ἀτελείωτα χρόνια, ἡ γλυκεῖα καὶ παρηγορητικὴ φωνή, με τὴν ὁποίαν ἡ Θρησκεία ἀδελφωμένη με τὴν Πατρίδα, ἐκράτησε τὸ Ἔθνος μας με τὸ ἠθικὸν ἀδιάπτωτον καὶ με τὴν πίστιν του θεοῦ καὶ ἀκμαίαν», ὑποστᾶσα, βεβαίως, καὶ τὴν κατάλληλον κατεργασίαν γενεῶν, ὅπως ἀκριβῶς συνέβη καὶ με τὰ ἀθάνατα Δημοτικὰ μας τραγούδια, τὰ ὁποῖα, ὡς ὁρθῶς παρατηρήθη, εἶναι «ἀληθινὰ βυζαντινὰ τροπάρια» καὶ «μοσχολομυρίζον θυμιάματα», ἀλλὰ καὶ ἔχον πολλὰ ἀπ' αὐτὰ «πνευματικὴν ἔξαρσιν».

Ἐκεῖ, πρὸ παντός, εἰς τὴν ἀγ. Σοφίαν, ἡ ὁποία εἶναι ὁ «Παρθενὸν τοῦ Χριστιανισμοῦ, τὸ κλασικώτερον θρησκευτικὸν καὶ ἀρχιτεκτονικὸν μνημεῖον ὅλων τῶν λαῶν καὶ ὅλων τῶν ἐποχῶν» (κατὰ τὴν ἔκφρασιν Γερμανοῦ σοφοῦ), εἰς τὸν Ναόν, τὸν ὁποῖον καθηγίασαν ὁ πόνος καὶ οἱ λυγμοὶ τόσων γενεῶν εἰς τὴν «Ἁγία Σοφία» τῶν θρόλων, με τὴν ὑπέροχον σκηνογραφίαν τῆς βυζαντινῆς λατρείας καὶ ὅλην τὴν αἴγλην καὶ μεγαλοπρέπειαν... Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦλάχιστον τοῦ Ἰουστινιανοῦ, συμφώνως.

πρὸς εἰδήσεις τῶν «Νεαρῶν», ἡ Μ. Ἐκκλησία διετῆρει 25 ψάλ-  
 τας καὶ 100 βοηθοὺς καὶ ἀγαγῶστας ἐπὶ 1000 ἐν συνόλῳ κληρι-  
 κῶν, ἀνωτέρων καὶ κατωτέρων! Δύναται κανεῖς νὰ φαντασθῇ  
 ὅποια μεγαλειώδης λατρεία διεξήγετο ἐκεῖ, ὑπὸ τοὺς θόλους τοῦ  
 ἐπίσης μεγαλειώδους ἐκείνου Οἴκου τοῦ Κυρίου, τοῦ καὶ τὸν Σολο-  
 μώντειον ὑπερβάλλοντος, εἰς τὴν ὁποίαν ἰδιαίτερον τόνον προσέ-  
 διδεν ἢ μονόφωνος Β. ψαλμωδία μὲ τὴν ὑπερτάτην γαλήνην καὶ  
 κατάνυξιν. Ἀμωδρὰν ἰδέαν τῆς γοητείας, τὴν ὁποίαν ἤσκει αὐτὴ  
 εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν, λαμβάνει τις ἐκ τῶν λόγων τῶν πρέ-  
 σβειων τοῦ Ἡγεμόνος τῆς Ῥωσσίας Βλαδιμήρου, οἱ ὅποιοι εἶχον  
 ἐπισκεφθῆ κάποτε τὴν Βασιλεύουσαν καὶ ἔμειναν ἐκπληκτοὶ καὶ  
 συγκλονισμένοι εἰς τὸ ἄκουσμά της: «Ἐνομίσαμεν, ἔλεγον κατό-  
 πιν, ὅτι μετεκομίσθημεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Χορὸς ἀγγέλων κατα-  
 βαίνων ἐξ οὐρανοῦ ἐφαλλεν ὑπὸ τοὺς θόλους τῆς Ἀγ. Σοφίας μετὰ  
 τῶν Ἑλλήνων ψαλτῶν!» Καὶ μόνον τῆς μελωδικῆς αὐτῆς Τέχνης  
 τὸ ἄκουσμα ἤρκεσε νὰ ἐλκύσῃ καὶ βαρβάρους εἰς Χριστόν!

Μὲ αὐτὴν ἐφάλησαν αἱ εὐχαριστήριοι—ἐπινίκειοι ᾠδαὶ πρὸς  
 τὸν Παντοκράτορα Κύριον ἐπὶ τοῖς θριάμβοις τῶν Βυζαντινῶν  
 Αὐτοκρατόρων. Μὲ αὐτὴν ἐξυμνήθη ἡ Ὑπέρομαχος Στρατηγὸς τοῦ  
 Γένους, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ ἔθνικὴ ψυχὴ ἐγνωμονοῦσα «ἀνέγραψε  
 τὰ νικητήρια». Καὶ δι' αὐτῆς διηρημνεύθησαν οἱ λυγμοὶ τῆς αἵμασ-  
 σούσης ἐθνικῆς καρδίας εἰς στιγμὰς πικρῶν ταπεινώσεων καὶ  
 βαρυτάτου ἐθνικοῦ πένθους. Μὲ αὐτὴν ἐψάλη ἡ τελευταία, δια-  
 κοπεῖσα δέ, Θ. Λειτουργία κατὰ τὴν ἀποφράδα τῆς Ἀλώσεως  
 ἡμέραν, τὴν ὁποίαν ἐπηκολούθησεν ἡ μακρὰ νῦξ τῆς δουλείας 400  
 ἔτων. Καὶ αὐτὴ (ἡ Β.Μ.), τέλος, συνώδευσε τὴν ροὴν τῶν  
 δακρῶν τοῦ δουλωθέντος Γένους τῶν Ἑλλήνων. Ἡμοῖζε νὰ  
 ἀκουσθῇ καὶ τότε ἡ βαρυστένακτος ψαλμικὴ στροφὴ: «Πῶς ἄσο-  
 μεν τὴν ᾠδὴν Κυρίου ἐπὶ γῆς...»—ὄχι πλέον «ἀλλοτρίως», ἀλλ'  
 ὅπερ πικρότερον, γῆς ἡμετέρας μὲν, πλὴν δορυαλώτου... (ᾠ Θεὸς  
 τῆς Ἱστορίας! Ἄβυσσος τὰ κρίματά Σου! Τίς ἐξιχνιάσει τὰς  
 βουλὰς Σου; «Θ ρ ἦ ν ο ς καὶ μ ε λ ο ς...» Ἰεζεκ. 2, 10 — ἡ κραυγὴ  
 τοῦ πόνου μας ἄς ἔσῃ τὴν κατάλληλον ἡχώ εἰς τὰ ὄτα Κυρίου  
 Σαββαῶθ...). Καὶ ὅμως εὗρισκε τρόπον νὰ ψάλλῃ καὶ τότε ἡ ἐθνι-  
 κὴ ψυχὴ καὶ νὰ μετουσιώσῃ λοιπὸν τὴν ὀδύνην της εἰς «ᾠδὴν»  
 καταφεύγουσα εἰς τοὺς μητρικοὺς κόλπους τῆς ἀγίας μας Ἐκκλη-  
 σίας, τὴν ὁποίαν ὡς «Ἑλληνοσώτειραν» ἐγνώρισε καὶ προσφυνῶς  
 τὴν ἀνόμασεν. Εἰς τοὺς γλυκεῖς καὶ παρηγόρους τόνους τῆς ἰ-  
 μουσικῆς εὗρισκεν ἀνακούφισιν ὁ «ραγιας» καὶ τότε, ὅτε ἀπὸ τοῦ  
 ὕψους τῶν μιναρέδων ὑψώνοντο, πεντάκις τῆς ἡμέρας, προκλητι-  
 καὶ αἱ φωναὶ τῶν μονεζινηδων πρὸς τὸν Ἄλλάχ καὶ τὸν προφήτην  
 του Μωάμεθ, σκορπίζουσαι τῆς φρίκης τὰ ρίγη εἰς τὸν ἀδούλωτον

σκλάβον τῆς κατακτηθείσης Ἐπταλόφου. Τοιουτοτρόπως ἡ ἱερὰ καὶ παρήγορος αὐτῆ τῶν Ὁρθοδόξων Ἑλλήνων μουσική, ὁμοῦ μὲ τὰ ἄλλα στοιχεῖα τῆς ἱερωτάτης τοῦ Γένους παραδόσεως — ἀνάβλυσμα πανάμιον τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς — ἔδωκε τὴν δύναμιν εἰς τὴν μαρτυρικὴν Φυλὴν μας, ὥστε νὰ ἀνθέξῃ καὶ ἐπιβιώσῃ. Ἀλλὰ καὶ νὰ μεγαλοουργήσῃ, σημειώνουσα τὴν μεγαλυτέραν ἀνιούσαν τῆς Ἱστορίας της. Ὑπερέτησε δηλ. καὶ ἡ Β.Μ., μὲ τὸν ἰδι-  
κόν της τρόπον, τὸ Θαῦμα!

Ἐδνυχῶς ἡ μεγάλη αὐτῆ ἐθνικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ κληρονομία τῆς πατρώας μουσικῆς, «τὸ ἀθάνατον ποιητικὸν καὶ μουσικὸν μεγαλοῦργημα», τὸ ὁποῖον «τὸ Βυζάντιον ἔδωροφόρησεν εἰς τὴν Ὁρθόδ. Ἐκκλησίαν» (κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Δ. Βερναρδάκη) καὶ τὴν ὁποῖαν μὲ ἐδλάβειαν περισσὴν ἡ Ἐκκλησία μας, ὡς Κιβωτὸς ἀληθινὴ, διεφέλαξεν, ὑπάρχει ἀκόμη ζωντανὴ καὶ «διατηρεῖται μὲ φανατικὴν ἐδλάβειαν ἀναλλοίωτος καὶ συνεχῆς εἰς τὸν πάνσεπτον Πατριαρχικὸν Ναὸν τοῦ Φαναρίου, τὸ ὁποῖον δὲν «ἔσβυσε» παρ' ὅλας τὰς καταγίδας τῆς Ἱστορίας... «Δύναι δ' οὐ θέμις...»! Ἐδρίσκεται ἐκεῖ θεματοφύλαξ τῶν ἀγιωτάτων θεσμῶν καὶ παραδόσεων τῆς Ὁρθοδοξίας, μία τῶν ὁποίων — τὸ ἐπαναλαμβάνομεν μὲ δικαιολογημένην ἐγκαύχησιν — εἶναι καὶ ἡ Β.Μ. Τὴν εἰς αὐτὰς ἀκριβῶς τὰς ἀτιμήτους παραδόσεις προσήλωσιν ἠγγόει καὶ συνίστα ὁ μεγαλοπρεπεῆς ὄντως καὶ μεγαλοπράγμων Πατριάρχης Ἰωακείμ Γ', ὁ προφητικὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ, ὅταν ἔλεγε χαρακτηριστικῶς πρὸς τοὺς περὶ αὐτὸν «Ἐσωκατακοίλους» τοῦ σεπτοῦ τῆς Ὁρθοδοξίας Κέντρου, δεικνύων τὸ ἱστορικὸν καὶ παλαιωμένον κτιριακὸν συγκρότημα τῶν Πατριαρχείων, σύμβολον τῶν αἰωνοβίων ἐθνικοθρησκευτικῶν μας θεσμῶν καὶ παραδόσεων: «Τὸν νοῦν σας εἰς αὐτὸ τὸ Ρημάδι»...

Ἐκεῖ ὁ «Ἄρχων Πρωτοφάλης τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας» μὲ τὸν «Ἄρχοντα Λαμπαδάριον», τοὺς 4 Δομestίχους καὶ Κανονάρχας, διατρέχοντας τὰς βαθμίδας τῆς ἱεραρχίας τοῦ στασιδίου, τηρουμένης ἀπαρασαλεύτως, καὶ ψάλλοντας κατὰ τὸ γνήσιον «ἔφος», τὸ ὄντως σεμνὸν καὶ γλυκὸν καὶ κατανύσσον, ἀπηχοῦν ἀρχαίαν δόξαν καὶ σεμνοπρέπειαν.

Καὶ ταῦτα μὲν εἰς ἄλλους χρόνους καὶ τόπους. Παρ' ἡμῖν δὲ σήμερον:

Ὡ, «τίς δώσει κεφαλῇ μου ὕδωρ καὶ ὀφθαλμοῖς μου πηγὴν δακρύων;» (Ἰερ. 9,1). Θὰ ἤρμυζε νὰ ἐπαναλάβωμεν, ἐπικαίρως ἐφαρμύζοντες εἰς τὴν περίπτωσίν μας, καὶ τὸ τοῦ ἑτέρου προφήτου: «Θρῆνος καὶ μέλος καὶ οὐδ' αἶ...» (Ἰεζ. 2,10).

Πρωτοσ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ

## ΑΔΕΛΦΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἀγαπητέ μου ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,

Θὰ ἤθελα τώρα πρὶν ἀρχίσῃς τὴν ἀκολουθία σου νὰ ἔχῃς κανόνισαι καὶ τοὺς βοηθητικούς σου παράγοντας. Τόσο τὸ νεωκόρο, ὅσο καὶ τὰ παιδάκια πού εἶναι ἀπαραίτητα στὸ παπᾶ, γιατί ἡ θεία Λειτουργία πρέπει νὰ διεξαχθῇ με ἀπόλυτη αὐτοσυγκέντρωσι, χωρὶς διάσπασι πνευματικῆ. Γιατί ὅταν ἐσὺ κάνῃς τὸ νεωκόρο, τὸ ὑπηρετικὸ στὴν Ἐκκλησία προσωπικόν, τότε ἡ θεία Λειτουργία ὄχι μονάχα θὰ χωλαίνῃ, ἀλλὰ καὶ θὰ διεξάγεται κατὰ τρόπον ἐνοχλητικόν. Ἀλλὰ καὶ γιὰ σένα ἀκόμη, πού πρέπει νὰ εἶσαι ἀφωσιωμένος, καὶ γιὰ τοὺς πιστοὺς πού θέλουν νὰ βλέπουν τὸν Ἱερέα τοὺς μονάχα σὰν λειτουργὸ με εὐτάκτους καὶ στὴν ἀρμοδιότητά του σκόπιμες κινήσεις. Ὅταν ἐγκαταλείπῃ τὸ Ἄγιον Θυσιαστήριον σὲ στιγμὲς λεπτές καὶ πηγαίνῃ νὰ ἀνάψῃ ἢ νὰ φυσῆξῃ τὰ κάρβουνα γιὰ τὸ θυμίαμά του, ὅταν ἀπασχολῆται με ὑπηρεσία πού μπορεῖ ἓνα καθαρὸ, καλομαθημένο παιδάκι νὰ τὴν κάμῃ, τότε χαλαεὶ ὁ ρυθμὸς, ἡ ἀρμονία τῶν κινήσεων, ἡ ὠραία τάξις πού πρέπει νὰ ἐπικρατῇ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς θείας Λειτουργίας, ἀπὸ τοῦ Ὁρθρου μέχρι τῆς ἀπολύσεως. Ὡς πρὸς τὸ παιδάκι πού πρέπει νὰ σὲ βοηθῇ, ἀπαραιτήτως πρέπει νὰ εἶναι τὸ δικό σου, ἂν ἔχῃς. Καὶ οἱ περισσότεροὶ παπάδες ἔχουν. Ὑποτίθεται πὼς τὸ ἔχεις καλὰ κατηχήσει, πὼς τὸ καλὸ σου παράδειγμα ἐπέδρασε στὴν ψυχούλα του, πὼς τὰ λόγια σου εἶναι θεῖος σπὸρος καὶ πὼς κι' αὐτὸ («μυρίζει») λιβανάκι. Λέγω ὑποτίθεται, γιατί μεγάλη εἶναι ἡ κατακραυγὴ κατὰ τῶν παιδιῶν τῶν Ἱερέων: «Ὅτι εἶναι, δηλαδή, διαβολόπαιδα τὰ περισσότερα, ἄτακτα, ἀσεβῆ, κι' ὅτι ὁ παπᾶς, ἀπογοητευμένος ἀπὸ τὰ ἴδια του τὰ παιδιά ψάχει νὰ βρῇ στὶς γειτονιὲς κανένα με φυσικὴ καλωσύνη νὰ τὸ κάμῃ «παπαδάκι» γιὰ νὰ τὸν βοηθῇ. Μά, ἀδελφέ μου, ἀφοῦ ἔχεις τὸ παιδί σου, τὸ σπλάγγχο σου, τὸν ἑαυτό σου, πὼς ἀναζητᾷς ἄλλοῦ παιδάκια; Γιατί ἀφῆκες τὰ λουριά τῶν παιδιῶν σου τόσο χαλαρωμένα ὥστε νὰ μὴ μπορῆς νὰ τὰ τιθασεύσῃς, καὶ νὰ τὰ χρησιμοποίησῃς ὡς βοηθοὺς σου εἰς τὸ θεῖον σου ἔργον; Γνώρισα παπάδες με μιὰ (κλάκκα) παιδιὰ καὶ τραβοῦσαν ἐν τούτοις τὰ μαλλιά τους γιατί τὸ «παληγοχώρι» τους δὲν εἶχε κανένα παιδί πρόθυμο νὰ ὑπηρετήσῃ στὸν Ἱερό Ναόν. Μά ἀφοῦ τὸ δικό σου παιδί δὲν τῶβαλες σὲ τέτοια σειρά, σὲ τέτοια γραμμὴ, πὼς περιμένεις ἀπὸ τὸ παιδί τῆς γειτονιάς; Γιατί ἔφθασες στὸ κατάντημα νὰ δίνῃς στοὺς ἐπιπολαίους καὶ κακόπιστους κριτὰς τῶν οἰκογενειακῶν σου τὸ δικαίωμα νὰ λένε: «Παπᾶ παιδί διαβόλου ἀγκόνι;» ἢ «Παπαδόπουλο, διαβολόπου-

λο;» Τὸ ἴδιο σου τὸ παιδάκι, λοιπόν, νὰ τὸ καταρτίσῃς γιὰ πολλοὺς καὶ διαφόρους λόγους, ὥστε νὰ σὲ ἐξυπηρετῇ τελείως. Ἐγνώρισα μάλιστα Ἱερεῖς εὐλαβεστάτους, ποὺ εἶχαν πρακτικῶς καταρτίσει τὰ παιδάκια τους καὶ γιὰ τὸ Ψαλτῆρι, ἐλλείπει ψάλτου ἢ διὰ τὸ χρονικὸν διάστημα καὶ τὰς περιπτώσεις τῆς ἀπουσίας τοῦ ψάλτου. Τὰ κατάφερναν, ὁμολογῶ, καλὰ ὥστε δὲν παρετρεῖτο καμμιά χασμωδία. Ἐνας ἄλλος εἶχε μιὰ μικρὴ του κορούλα στὴν ἀνάγκη γιατί ὁ ἴδιος ἐστερεῖτο ἀγοριῶν. Ἐνας ἄλλος, στὴν Ἀλόνησο, θυμᾶμαι, ποὺ δὲν ὑπῆρχε ψάλτης, εἶχε πάντοτε κοντά του τὴν εὐσεβεστάτη Πρεσβυτέρα του γιὰ ψάλτη στὰ ἔκτακτα καὶ πολλάκις στὰ τακτικά του καθήκοντα. Ἦταν μιὰ παλῆὰ Χωρῶδια στὴν Κύμη ἐπὶ τῆς Ἀρχιερατείας ἐκεῖ τοῦ Παντελεήμονος ἤδη, Μητροπολίτου Χίου, κι' αὐτὴ ἀπετέλει τότε μέλος. Αὐτὰ βέβαια μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι («κανονικά») καὶ δὲν ἰσχυρίζεται κανεὶς πὼς εἶναι. Ἀλλὰ στίς ἐρημιές, στὰ βράχια, στὰ ξεροννήσια, στὰ ἀπομονωμένα χωριά, μέσα στοὺς πονηροὺς καὶ διεστραμμένους χωρικοὺς, ὁ καλὸς παπᾶς θὰ προσπαθῆσῃ νὰ βρῆ μιὰν οἰανδήποτε λύσι, κάνοντας τὸ σταυρὸ του μὲ τὰ μέλη τῆς εὐλογημένης καὶ σεμνῆς οἰκογενείας του, ἢ ὅποια χαίρει βαθυτάτης ἐκτιμῆσεως, ὅπως καὶ ὁ παπᾶς. Οὔτε τὸ παιδί, οὔτε ἡ παπαδιά θὰ τελῆσουν ἄλλως τε, τὸ Μέγα Μυστήριον. Πρὸς ἀποφυγὴν ὅμως μιᾶς ἐξοργιστικῆς χασμωδίας, χρησιμοποιοῦνται ὡς βοηθητικὰ πρόσωπα καὶ τὰ σεμνὰ καὶ τίμια μέλη τῆς παπαδικῆς οἰκογενείας. Ἄν ὑποτεθῆ πὼς ἔχεις ξηλωμένη Οἰκογένεια, καὶ, συνεπῶς, δὲν ὑποβσηθεῖσαι ἀπ' αὐτὴν πρᾶγμα θλιβερόν, τὰ «παπαδάκια» σου θὰ τὰ ζητήσῃς ἀπὸ τὸ Δάσκαλο τοῦ Χωριοῦ σου. Ὁ Δάσκαλος εἶναι σπουδαῖος παράγων στὸ χωριὸ λόγῳ τῆς μορφώσεώς του ἀλλὰ καὶ τῆς θέσεώς του, τοῦ πόστου του. Τὰ παιδιὰ εἴτε τὸ θέλουν εἴτε ὄχι, πειθαρχοῦν, γιατί ὁ λόγος τοῦ Δασκάλου εἶναι γιὰ τοὺς μαθητὰς του νόμος. Πρέπει ὅμως μὲ τὸ Δάσκαλο νὰ τὰ ἔχῃς πρωτίστως καλὰ. Γιατὶ καμμιά φερά, παρατηροῦνται κάτι μικροπαρεξηγήσεις μεταξύ σας καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὀδυνηρὸ καὶ γιὰ τὸ χωριὸ σου πρὸ παντός. Ὁ ἓνας θὰ κατηγορῇ τὸν ἄλλο καὶ στὰ καφενεῖα θὰ γίνεταὶ τὸ γλέντι τοῦ Σατανᾶ. Μὴν ἔχῃς ἐγωϊσμὸ ἐπειδὴ εἶσαι παπᾶς καὶ φορεῖς τὸ ράσο κι' ἐκεῖνος φορεῖ ἀπλῶς πανταλόνι. Ὑπάρχουν εὐσεβεῖς Δάσκαλοι, πολῦτιμα στοιχεῖα καὶ κεφάλαια γιὰ τὸ χωριὸ σου καὶ πρέπει νὰ συνεργασθῆς καὶ στενὰ μάλιστα μὲ τὴν ταπεινώσει τοῦ καλοῦ Λευίτου. Σεῖς οἱ δυὸ στὸ χωριὸ εἴσθε οἱ ἐξέχοντες, τὸ φῶς καὶ τὸ ἀλάτι. Βέβαια ὑπάρχουν καὶ κάτι στραβόξυλα, ἐγωῖσταί, ψευδομορφωμένοι καὶ νεωτερίζοντες Δάσκαλοι, ἀλλὰ τὸ Σύνολον εἶναι ἀπὸ καλὴ πάστα καὶ σεμνὸν καὶ εὐσεβεστάτον. Θ' ἀπευθυνθῆς, λοιπόν, ἐκεῖ, στὸ Δάσκαλο, καὶ θὰ ζητήσῃς τὰ «παπαδάκια» σου ποὺ εἶναι ὄχι ἀπλῶς κό-

σημημα στην Ἐκκλησιά, ἀλλὰ καὶ ἀπαραίτητα, καθὼς τὸ ξέρεις. Θὰ κάνουν, καθὼς θὰ εἶναι δασκαλεμένα καλὰ ἀπὸ σένα καὶ ἀπὸ τὸ Δάσκαλό τους, ὅλες τὶς μικροδουλίτσες, καὶ σὺ θὰ μένης ἡσυχος καὶ ἀπερίσπαστος στὸ κύριον ἔργο σου. Θὰ ξέρουν αὐτὰ πότε θὰ ἀνάψουν τὰ κάρβουνα, πότε θὰ φέρουν τὸ θυμιατό, πότε τὸ ζέον, πότε τὸ ἀντίδωρο πρὸς εὐλογία, πότε θὰ βγοῦν μὲ τὶς λαμπάδες καὶ τὰ ἐξαπτέρυγα ἔξω. Δὲν θὰ φωνάζῃς κάθε τόσο «κάμε τοῦτο καὶ κάμε ἐκεῖνο» γιατί τότε θὰ ἔχουμε ἐβραϊκὴ χάβρα. Θὰ τὰ διδάξῃς, θὰ τὰ ἐξασκήσης καὶ θὰ ἐκτελοῦν μηχανικώτατα τὸ μικρὸ τους καθήκον καὶ μὲ χαρὰ ἀπ' τῆς πλευρᾶς τοῦ ρυθμοῦ, τοῦ χρόνου, τῶν κινήσεων. Δὲν θὰ περιμένῃς στὰ «κουτουροῦ» νὰ τρυπώσῃ κανένα στὸ Ἱερὸ γιὰ νὰ τὸ «βουτήξῃς» τὴν ὥρα ἐκεῖνη, γιὰ νὰ τὸ χρησιμοποιοῦσης. Εἶναι σπουδαιότατη στὸν τομέα αὐτὸν ἡ συμβολὴ τῶν μικρῶν, γιατί σ' ἀφήνουν στὴ γαλήνη σου, εἶπα, νὰ φέρῃς εἰς πέρας τὴν Θ. Λειτουργία. Ὅχι, ὅμως, πολλὰ παιδιὰ στὸ Ἱερὸ. Θυμᾶμαι ἕναν παπᾶ, θεοφοβούμενο, σεμνὸν ἄνθρωπον, ποῦ κατὰ τὴν διάρκειά τῆς θείας Λειτουργίας ἤνοχλεῖτο ἀπὸ τοὺς μικροὺς γιατί σε λίγο βάθος πῶς πέρα ἀπὸ τὴν Προσκομιδὴν γελοῦσαν κλπ. Ὁ καθημένοσ ὁ παπᾶς μὲ τρόπο ἐγύριζε τὸ κεφάλι του, ἔβαζε τὸ δάχτυλό του στὸ στόμα, σημαίνοντας μὲ τοῦτο νὰ σιωπήσουν, ἀλλ' αὐτὰ ἄρχιζαν πάλι ἀπ' τὴν ἀρχή. Αὐτὸς λοιπὸν, ὁ πρῶτος, ὁ γεμᾶτος ὑπομονὴν Ἱερεὺς, ἐξενευρίσθη τόσο πολὺ, ὥστε διέκοψε τὴ Θεία Λειτουργία στὴ στιγμή τῶν εἰρηνικῶν, καὶ μὲ βαναυσότητα ἐξεδίωξε κακῶς ὅλα τὰ παιδιὰ ἀπὸ τὸ Ἱερὸν Βῆμα, ἐξυπηρετηθεῖς ἐντελῶς μόνος του μέχρι τέλους τῆς θείας Λειτουργίας. Φυσικὰ τοῦτο ἐδημιούργησε σκάνδαλο καὶ προσέκαλεσε σχόλια στὸ ἐκκλησιασμά. Ἀλλὰ γιατί νὰ φθάσουμε ἐδῶ; Ἐκ τῶν προτέρων νὰ εἶναι τακτοποιημένα αὐτά. Καὶ τοῦτο δὲν εἶναι ἔργον ἄλλου παρὰ σοῦ τοῦ Ἱερέως. Γλύκανε τὰ παιδάκια μὲ τὰ καλὰ σου λόγια, μ' ἕνα φιλοδώρημα, ὄχι σὰν πληρωμὴ, μὲ μιὰ προσφοροῦλα, μὲ μιὰ προστασία τῆς φτωχῆς του οἰκογενείας ἢ τῆς δικῆς τους ὑπάρξεως στὸ σχολεῖο τους καὶ θὰ ἰδῆς πῶς τὰ παιδάκια θὰ τὰ κρατήσης κοντὰ σου. Αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἀπὸ σένα, ἀπὸ τὴν πρόνοιά σου τῇ σοφῇ. Μὴ περιμένῃς νὰ κουβληθοῦν τὰ ἀλητάκια τοῦ χωριοῦ μέσα στὸ Ἱερὸ γιὰ νὰ ἐξυπηρετηθῆς. Αὐτὰ θὰ διαπληκτίζονται μὲ τὸ παιδικὸ τους ἐγωϊσμὸ ποῦ θὰ πρωταπάξῃ τὰ ἐξαπτέρυγα ἢ τὸ Σταυρὸ, καὶ τὸ "Ἁγίον Βῆμα θὰ παρυσιάζῃ χῶρον παιδικῶν ἀντεγκλήσεων καὶ ἐφημερικῶν βασάνων ἐν ὥρᾳ θείας Λειτουργίας. Στὰ παιδάκια, ἀδελφέ, ποῦ θὰ διαλέξῃς γιὰ τὸ σκοπὸ ποῦ εἶπαμε, προσοχή. Καὶ ὄχι μὲ κουρέλια ντυμένα. Τώρα ἄκουσε καὶ γιὰ τοὺς νεωκόρους σου.

Μὲ ἀγάπη Χριστοῦ Χ.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ  
ΑΠΟ ΤΗΝ «ΦΙΛΟΘΕΟΝ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΝ»  
ΤΟΥ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΗ  
ΕΠΙΣΤΑΣΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΕΝΕΣΙΝ

Ἡ ἁμαρτία εἶναι πιά ποινή γι' αὐτὸν ποῦ τὴν κάνει.

Ἡ ἁμαρτία φέρνει θλίψη καὶ ταραχὴ στὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, ὄχι μονάχα ὅταν γίνῃ, ἀλλὰ συχνὰ καὶ προτοῦ νὰ γίνῃ. Αὐτὴ εἶναι μιὰ γέννα ἀλλόκοτη· γέννα ἀφύσικη καὶ ἀποτρόπαιη καὶ θηριώδικη· ποῦ κι' αὐτὴ, σὰν τὰ παιδιὰ τῆς ὀχιάς, κατασπαράζει καὶ καταξοσχίζει τὰ σπλάγχνα ποῦ τὴν κυοφοροῦνε.

Βλέπε τὸν Κάιν. Ἡ ταραχὴ τῆς ψυχῆς, καὶ προτοῦ νὰ σκοτώσῃ ἀκόμη τὸν ἀδελφὸ του, εἶναι ζωγραφισμένη στὴν ὄψη του· — «Γιατὶ ἐγένηκες ἔτσι περίλυπος· καὶ γιατί ἔχεις τόσο κατεβασμένο τὸ πρόσωπό σου;» (Γεν. Δ' 6).

Μήπως γιατί εἶδε τὸ Θεὸ νὰ καταφρονᾷ καὶ ν' ἀπορρίπτῃ τὴ θυσία του; Ἀλλὰ στὸ χέρι του ἦτανε, ἂν ἤθελε, νὰ τὴν γιατρέψῃ μιὰ τέτοια λύπη· «Δὲν ἔχει σημασία, ἂν γίνεταί ἡ θυσία σου σωστά, ὅσο ἔχει τὸ ἂν γίνεταί μὲ διάκριση καὶ μὲ διάθεση σωστή» (Γεν. Δ' 7). Κάμε λοιπὸν, ὅπως πρέπει, τὸν διαχωρισμὸν αὐτὸν τῆς προσφορᾶς σου· καὶ ἡ ἁμαρτία σου σβύνει· καὶ ἡ συνείδησή σου εὐχαριστεῖται· καὶ ἡ ψυχὴ σου ἡσυχάζει καὶ ἀναπαύεται· «Ἠρέμησε» (Γεν. Δ' 5).

Ἀλλὰ ὄχι! Ἐπάνω στὴν ἀτακτὴ καὶ διεστραμμένη θυσία του, βλέπει καὶ τὴν εὐθύτητα τῆς θυσίας τοῦ ἀδελφοῦ του· καὶ ἡ λύπη του γι' αὐτὸ γίνεται διπλῆ. «Ἐδιπλασιάσθηκεν ἡ λύπη του, λέει ὁ ἱερός Χρυσόστομος· ὄχι μονάχα γιατί αὐτὸς δὲν ἐγένηκε δεκτός· ἀλλὰ καὶ γιατί ἐγένηκεν εὐπρόσδεκτη ἡ προσφορὰ τοῦ ἀδελφοῦ του». Γι' αὐτὴ λοιπὸν τὴν αἰτία ὁ ἀνόητος, σὰν νὰ τὸν ἐξεφρένιασεν ὁ φθόνος καὶ ἡ ἀδημονία, μελετᾷ μέσα

στήν καρδιά του κι' άλλο ακόμη κακό, πού ἦτανε και πολὺ φοβερώτερο. Μελετᾷ νὰ χύσῃ τὸ αἷμα τοῦ ἀδελφοῦ του. Καὶ τὸ πρόσωπο τοῦ φονῆᾶ, και προτοῦ ἀκόμη νὰ κάνῃ τὸ φόνο, φανερώνει τὴν ταραχὴ και τὴν κακοῦθεια και τὴν τρικυμία, πού βυσσοδομεῖ μέσα στήν ψυχὴ του. Γιατὶ βέβαια, ἀφοῦ ἔκαμε πλέον τὸ φόνο «τρέμει και στενάζει ἐπάνω στὴ γῆ» (Γεν. Δ' 9).

Αὐτὰ εἶναι τ' ἀποτελέσματα τῆς ἀμαρτίας. Αὐτοὶ εἶναι οἱ καρποὶ τοῦ τρισάθλιου αὐτοῦ δένδρου. Ὁ Κάιν φαίνεται στυγνὸς και προτοῦ νὰ κάμῃ ἀκόμη τὸν φόνο. Καὶ λυπᾶται· και εἶναι γεμᾶτος ἀπὸ ταραχὴ και ἀπὸ ἀδημονία· κι' αὐτό, ἐνῶ, ὅπως τ' ἄκουσε, ὑπῆρχε εὐκολὸς τρόπος νὰ ἡρεμήσῃ· «Ἡσύχασε...».

Ἡ ψυχὴ, προτοῦ νὰ συντελεσθῇ ἀκόμη μιὰ πράξι, σὰν νὰ προφθαίνῃ θαρρεῖς τὴν καταδίκη της, βασανίζεται και ταλαιπωριέται μόνῃ της και προτοῦ νὰ φταιξῇ ἀκόμη· ὅπως ἀκριβῶς και ὅταν πέσῃ πλέον στήν ἀμαρτία και φταιξῇ· «Ἴδου, ἐκοιλοπόνῃσε τὴν ἀδικία, ἐκυφόρησε τὸν πόνο, κι' ἐγέννησε τὴν ἀμαρτία» (Ψαλμ. ζ' 14). Πόνοι και ὠδίνες πρὶν ἀπὸ τὴ γέννα· πόνοι και τὴν ὥρα τοῦ τοκετοῦ· και στὸ τέλος, ὕστερα ἀπὸ τὴ γέννα, πόνοι τρισχειρότεροι και μεγαλύτεροι.

Ἡ γυναίκα τοῦλάχιστον εὐχαριστεῖται, ὅταν συλλαμβάνῃ. Πονεῖ βέβαια και ὑποφέρει στὴ γέννα· κατόπιν ὅμως, σὰν γεννήσῃ, αἰσθάνεται ἄρρητην ἀγαλλίαση κι' εὐφροσύνη και χαρά, ἐπειδὴ βλέπει, ὅτι ἔφερεν ἄνθρωπο ἐπάνω στὸν κόσμο.

Ὁ ἀμαρτωλὸς ὅμως και ὅταν μελετᾷ τὴν ἀμαρτία, και ὅταν τὴν καταπιάνεται νὰ τὴν ἐκτελέσῃ, πονεῖ· «συνέλαβε πόνο»· πονεῖ και ὅταν γεννᾷ μιὰν ἄπρεπη πράξι· πονεῖ, και ὅταν πλέον τὴν κάνει. Γιατὶ τότε ἀκριβῶς βλέπει τὴ ντροπὴ του· και τότε γνωρίζει τὸ ἀηδέστατο και αἰσχρότατο και πανάθλιο τέρας, πού τὸ ἐγέννησεν ἡ ἀμαρτία· «και ἐγέννησε τὴν ἀνομία».

Ἐπάρχει λοιπὸν ζωὴ πού νᾶναι πικρότερη ἢ θλι-



βερώτερη ἢ περισσότερο δυστυχισμένη ἀπὸ τῆ ζωῆ τοῦ ἁμαρτωλοῦ;

### Πολλοὶ Καινίζουν.

᾽ὦ γονεῖς! ἂν τύχη νὰ σᾶς ρωτήσῃ κάποιος — Ποῦ εἶναι τὸ παιδί σας; συχνὰ ἀπαντᾶτε. — Δὲν ξέρομε! ᾽ὦ Πατέρες πνευματικοί, ἂν ρωτήσῃ καὶ σᾶς κάποιος, ποῦ βρίσκονται, ἢ πῶς συμπεριφέρονται τὰ πνευματικά σας παιδιά; ἀποκρίνεσθε — Δὲν ξέρομε. ᾽ὦ ἱερεῖς καὶ ᾽Επίσκοποι καὶ ποιμένες τῶν ψυχῶν, ἂν σᾶς ρωτήσῃ τυχὸν κάποιος καὶ σᾶς — Πῶς περνᾶ, ἢ σὲ τί καταγίνεται τὸ λογικὸ ποίμνιο τῆς ἐνορίας σας ἢ τῆς ἐπαρχίας σας, πού εἶναι ὑποχρέωσή σας τὸ βόσκημά του, εἴσθε ὑποχρεωμένοι ν' ἀπαντήσετε οἱ περισσότεροι. — Δὲν ξέρομε, οὔτε καὶ γνωρίζομε, ἂν βέβαια θέλετε νὰ πῆτε τὴν ἀλήθεια.

Ἄλλὰ τὴν ἴδιαν ἀπάντησιν ἔδωκε κι' ὁ Κάϊν στὸ Θεὸ, ὅταν τὸν ρώτησε. — «Κάϊν ποῦ εἶναι ὁ ἀδελφός σου ὁ ᾽Αβελ»; Ἀποκρίθηκε παρόμοια κι' ἐκεῖνος. — «Δὲν ξέρω. Δὲν ἔχω ἰδέαν. Κι' ἐτόλμησε μάλιστα νὰ προσθέσῃ — «Μήπως ἐγὼ εἶμαι φύλακας τοῦ ἀδελφοῦ μου»; (Γεν. Δ' 9).

Κι' ὅμως ἡ ἀλήθεια εἶναι, πὼς ἡ ἀδελφοκτονία ποὺ διέπραξε ἔπρεπε νὰ τὸν ἔχη βουβάνει! Ἄν δὲν εἶναι ἐπάγγελμά σου καὶ ὑποχρέωσή σου, Κάϊν, νᾶσαι φύλακας τοῦ ἀδελφοῦ σου, δὲν ἔπρεπε ὅμως καὶ νὰ γίνῃς φόνησ σου! Παρ' ὅλον τοῦτο, τὸ ἀποτόλμησε κι' ὅπως εἶπα, ἐπρόσθεσε καὶ τ' ἄλλο, ποῦ δὲν ἔπρεπε μὲ κανένα λόγο νὰ τὸ ξεστομίσῃ, ἔπειτα ἀπὸ τὴ φριχτὴ ἀδελφοκτονία ποῦχε κάμει. — «Μήπως ἐγὼ εἶμαι φύλακας τοῦ ἀδελφοῦ μου»;

Ἄλλὰ μπορεῖτε νὰ τὸ κάμετε κι' ἐσεῖς αὐτό, γονεῖς μου, γιὰ τ' ἀγόρια σας καὶ γιὰ τὰ κορίτσια σας; Τὸ μπορεῖτε καὶ σεῖς, ᾽Αγιοὶ μου Πατέρες, γιὰ τὰ πνευ-

ματικά σας Παιδιά; Καὶ μπορεῖτε νὰ πῆτε καὶ σεῖς, Ἰερεῖς μου, γιὰ τοὺς ἐνορίτες σας, καὶ σεῖς, σεβάσμιοι Ἐπίσκοποι μου, γιὰ τοὺς ἐπαρχιώτες σας — Μήπως εἶμαι ἐγὼ φύλακας τοῦ πνευματικοῦ μου τέκνου, ἢ τοῦ ἐνορίτη μου, ἢ τοῦ συνεπαρχιώτη μου;

— Ναὶ εἶσαι! Καὶ εἶτε, ἐπειδὴ σὺ τὸν ἐγέννησες, εἶτε καὶ κατὰ χρέος τοῦ ἐπαγγέλματός σου, σὺ εἶσαι ὁ φύλακός του, καὶ ὁ φρουρός του. Καὶ σὺ ὁ ἐπιστάτης του καὶ ὁ κηδεμόνας του καὶ ὁ φροντιστής του. Κι' ἐπομένως, ἂν δείξης ἀμέλεια, οὔτε κι' αὐτὸ πού εἶπεν ὁ Κάϊν δὲν μπορεῖς κι' ἐσὺ νὰ τὸ πῆς, πρὸς δικαιολογία σου. Κι' ὡς πρὸς τὸ σημεῖον αὐτό, εἶσαι πιὸ ἀδικαιολόγητος καὶ τρισχειρότερος ἀπὸ τὸν Κάϊν!

Ἴσως ὅμως νὰ μᾶς ἀπαντήσης. — Εἶναι πολὺ σκληρὸς αὐτὸς ὁ λόγος σου· ἀλλὰ εἶναι καὶ παράλογος· ἐπειδὴ ὁ Κάϊν ἔκαμε φόνον· κι' ἔχυσε τὸ αἷμα τοῦ ἀδελφοῦ του.

Ἄλλοίμονο! Νὰ σοῦ δώσω ἄραγες ἀπάντηση; Μήπως καὶ σὺ δὲν κάνεις τὸ ἴδιο; Δὲν σκοτώνεις καὶ σὺ τὸ παιδί σου, καὶ τὴν κόρη σου καὶ τὸ Χριστιανὸ πού σοῦ ἐμπιστεύθηκαν νὰ τὸν καθοδηγῆς καὶ νὰ τὸν ἐπιστατῆς, μὲ τὸ νὰ γίνεσαι ἢ αἰτία νὰ νεκρωθῇ ἢ ψυχῆ τους, πού αὐτὸ εἶναι ἀσύγκριτα φοβερώτερον ἀπὸ τὸ σωματικὸ θάνατον; δὲν εἶσαι σὺ ἢ αἰτία πού πέφτει στὴν ἁμαρτία, ἢ μὲ τίς κακὰς συμβουλὰς καὶ προτροπὰς πού τοῦ δίνεις, ἢ καὶ μὲ τὸ κακὸ σου ἀκόμη παράδειγμα;

Καὶ ὁ θάνατος αὐτός, ἀλλοίμονον, οὔτε καὶ συγκρίνεται μὲ τὸν ἄλλο· ἀλλὰ εἶναι φοβερώτερος καὶ καταστρεφτικώτερος. Εἶναι θάνατος τῆς ψυχῆς μας. Θάνατος αἰώνιος. Θάνατος, χωρὶς ἐλπίδα ν' ἀναστηθῆς! — «Ἐκεῖ ἀνοιξε σὰν τὴν ἄβυσσον τὸ στόμα τῆς ἡ Γῆ». Ἐδῶ ἀνοιξε τὸ φαρύγγι τοῦ ὁ Ἄδης. Ἐκεῖ ἀνέβαινον ἀπὸ τῆ γῆ ἢ φωνὴ τοῦ ἀδελφικοῦ αἵματος, κι' ἐφώναζε πρὸς τὸ Θεὸ ἐναντίον τοῦ Κάϊν». (Γεν. Δ' 11). Ἐδῶ

ὅμως κραυγάζει ἐναντίον σου πρὸς τὸ Θεὸ ἡ φωνὴ τοῦ αἵματος τοῦ παιδιοῦ σου. Δὲν βγαίνει ἀπὸ τῆ γῆ, ἀλλὰ ἀπὸ τὰ ὑποχθόνια· καὶ ἀπὸ τῆ γέεννα· καὶ ἀπὸ τῆ μαύρη Κόλαση· κι' ἀπὸ τὰ βασανιστήρια, πού οὔτε τέλος ἔχουνε, οὔτε καὶ παρηγοριά. Ἡ — γιὰ νὰ ἐκφρασθῶ καλύτερα — εἶναι ἡ φωνὴ ἑνὸς πνεύματος, πού εἶναι βυθισμένο σ' αἰώνιο πόνο· φωνὴ μιᾶς φωτιᾶς, πού εἶναι ἄσβυστη· κι' ἑνὸς σκουληκιοῦ, πού δὲν σταματᾷ. Εἶναι φωνὴ βρυγμοῦ, καὶ τριξίματος δοντιῶν, καὶ στεναγμῶν πού δὲν τελειώνουν· καὶ θρήνων καὶ ὀδυρμῶν πού εἶναι ἀγιάτρευτοι κι' ἀπαρηγόρητοι.

Προσέχετε, γονεῖς! Προσέχετε διδάσκαλοι! Προσέχετε, Ποιμένες μου, πού σεῖς ἔχετε προσταχθῆ νὰ εἰσθε οἱ ὁδηγοί, οἱ ἐπιστάτες καὶ οἱ φύλακες τῶν ψυχῶν μας! Γιατί ἡ ἀμέλεια σας καὶ ἡ ἀφροντισιά σας, φέρνει τὸν ὄλεθρον καὶ τὴν καταστροφή.

### Εἰκόνα τοῦ ἁμαρτωλοῦ Κάϊν.

«Ὡσότου ζῶ ἐπάνω στὴ γῆ, θὰ τρέμω καὶ θ' ἀναστενάζω» (Γεν. 14). Ὁ Κάϊν πιστεύω πὼς εἶναι τὸ φανερὸ ὑπόδειγμα, κι' ἕνας τέλειος τύπος τοῦ ἁμαρτωλοῦ, πού θὰ κατακριθῆ στὴν ἡμέρα τῆς Κρίσης. Ἀπαράλλακτα θὰ τρέμῃ κι' ὁ ἁμαρτωλὸς τότε· καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ του καὶ μονάχος του θὰ ὁμολογῆ, πὼς εἶναι δίκαιο πού τιμωριέται· καὶ θὰ συμφωνῆ μὲ τὴν καταδίκη του καὶ μὲ τὰ ὅσα ὑποφέρει.

«Θὰ ἀναστενάζω καὶ θὰ τρέμω ἐπάνω στὴ γῆ, ἔλεγεν ὁ Κάϊν· καὶ θὰ φοβοῦμαι, πὼς ὁ πρῶτος πού θὰ μὲ συναντήσῃ θὰ μὲ σκοτώσῃ». «Θὰ τρέμω καὶ θ' ἀναστενάζω», θὰ εἶπῃ καὶ τότε αὐτὸς πού θὰ κατακριθῆ. Ἡ διαφορὰ ὅμως εἶναι μεγάλη καὶ ἀσύγκριτη καὶ ἀνεκδιήγητη.

Γιατί δὲν πρόκειται νὰ ὑποφέρω στὸν κόσμον μας αὐτόν· ἀλλὰ θὰ μὲ δέρνουν πόνοι καὶ τρομάρες κάτω

Πασχαλινές αναμνήσεις

**ΕΝΑ ΠΡΟΠΟΛΕΜΙΚΟ ΠΑΣΧΑ ΕΙΣ ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ  
Ο ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΕΝΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΟΥ**

Τὰ Πασχαλινὰ αὐγὰ καὶ ἡ ὁμελέττα

Παραμονές τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ πολέμου. Τὸ Μοναστήρι, κέντρο μεγάλης περιοχῆς καὶ καρδιά τοῦ ἀγωνιζομένου ἑλληνισμοῦ. Καὶ ἐδονεῖτο ἡ καρδιά αὐτὴ ἀπὸ παλμούς ποῦ ἐκλόνιζαν κάθε ἑλληνικὴ ψυχὴ. Τὰ γύρω του μακεδονικὰ βουνὰ ἀντηχοῦσαν ἀκόμη ἀπὸ τραγούδια ἡρωϊκὰ καὶ σ' ὀλόκληρη τὴ μεγάλη αὐτὴ μακεδονικὴ πόλι ἦταν διάχυτη ἡ παράδοσις καὶ ἡ ἱστορία ἐνὸς ἀγῶνος ἔθνικοῦ καὶ χριστιανικοῦ, ποῦ ἦταν ἡ προετοιμασία τοῦ μεγάλου ἀγῶνος ποῦ ἔδωκε τὴν ὀλοκληρωτικὴ ἐλευθερία στὴν ἑλληνικὴ Μακεδονία. Αἷμα καὶ μαρτύρια ἡρώων σὲ πλήθος γωνιές καὶ δρόμους. Τὸ χριστιανικὸ πνεῦμα ἀγκαλιασμένο μὲ τὸν ἔθνικὸ παλμό. Ἱεράρχες καὶ ἀπλοὶ λειτουργοὶ τοῦ Ὑψίστου, οἱ ἱερεῖς, εἶχαν συνδέσει τὴν μεγάλη θρησκευτικὴ τους ἀποστολὴ μὲ τὴν ἔθνικὴ ἰδέα καὶ τὴν ἐξυπηρέτησι αὐτῆς. Ἐδρα τῆς μητροπόλεως Πελαγονείας τὸ Μοναστήρι, ἐγνώρισεν ἱερωμένους ποῦ κάτω ἀπὸ τὸ ράσο τους ἔκρυβαν τὸν παλμό καὶ τὸν θρῦλο, τὸν ἀγωνιστικὸ καὶ ἰδεολογικόν. Ὁ μακεδονομάχος μητροπολίτης Ἰωακείμ Φορόπουλος, ὁ ἀπὸ Ἀγχιάλου Βασίλειος, ποῦ ἐτίμησε κατόπιν σὲ στιγμὲς δύσκολες τὸν Οἰκουμενικόν Θρόνον, ὡς Πατριάρχης, καὶ ἄλλοι ἀρχιερεῖς καὶ τελευταῖος, ὡς ἀρχιδιάκονος τῆς μητροπόλεως αὐτῆς, ὁ σημερινὸς Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης. Κέντρον ἀγῶνος τῆς κατὰ τῶν βουλγάρων ἰδέας τὸ Μονα-

ἀπὸ τὴ γῆ καὶ στὰ ἔσχατα βάθη τῆς· μέσα στὶς φλόγες τῆς Κόλασης· καὶ στὸν τέταρτο κύκλο τῆς, ποῦ εἶναι ἐκεῖ ὁ βρυγμὸς τῶν δοντιῶν!

Ὅχι μονάχα ὡσότου νὰ πεθάνω· ἀλλὰ διαρκῶς καὶ αἰωνίως! Ἐπειδὴ ἐκεῖ «δὲν θὰ μπορεῖ, ὅποιος μὲ βρῆ, νὰ μπορῆ νὰ μὲ σκοτώσῃ» (Γεν. Δ' 14). Ἐκεῖ κανένας δὲν θὰ βρεθῆ, ποῦ νὰ μπορῆ νὰ τὸ κάνῃ αὐτό. Δικὴ μου μεγάλη λαχτάρω θᾶναι τότε, νὰ βρισκόταν κάποιος τρόπος, νὰ μὲ σκοτώσῃ κανεὶς. Ὁ θάνατος ὅμως ἐκεῖνος εἶναι — ἀλλοίμονόν μας — ἀθάνατος.

Μετάφρ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

στῆρι, ἐστάθηκε κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια πρὸ τοῦ βαλκανικοῦ πολέμου καὶ τὸ κέντρο ὁλόκληρης σχεδὸν τῆς ἱεραρχίας τῆς Δυτ. Μακεδονίας. Οἱ μητροπολίτες Καστοριᾶς, Ἐδέσσης, Φλωρίνης, Κορυτσᾶς, Πρεσπῶν, Βερροίας ὅλοι συνεκεντρῶνοντο στὴν μητρόπολι τοῦ Μοναστηριοῦ καὶ ἐλάμβαναν ἀποφάσεις γιὰ τὰ ζητήματα τῶν ἐπαρχιῶν τῶν, ποὺ ἦταν ὅλα συνυφασμένα μὲ τὸ μεγάλο ζήτημα τῆς Μακεδονίας, τὴν ἀπελευθέρωσί της. Τὸ πλῆθος τῶν χριστιανῶν στρατιωτῶν, ποὺ προήρχοντο ἀπὸ κάθε γωνιά τῆς ὀθωμανικῆς ἀκόμη αὐτοκρατορίας, ἔδιδε μιὰ ξεχωριστὴ μορφή στὴν μακεδονικὴ αὐτὴ μεγαλόπολι, ποὺ παρ' ὅλη τὴν σκλαβιά τῆς ἀνέπνευε ἀνάκαθεν ἕνα ἐλεύθερο ἑλληνικὸ ἀέρα. Καὶ οἱ Ἕλληνες αὐτοὶ στρατιῶτες, τὶς μεγάλες ἰδίως ἑορταστικὲς ἡμέρες, ἐκδηλώνοντας τὰ ἀγνὰ θρησκευτικὰ τους αἰσθήματα, προκαλοῦσαν συγκίνησι καὶ ἀγάπη. Ἐκατοντάδες, ἑκατοντάδες οἱ στρατιῶτες αὐτοὶ ἀπὸ τὴν Πόλη, τὴν Θράκη, τὴν Μικρὰ Ἀσία καὶ τὴν Ἀνατολήν. Ἕλληνες νησιῶτες καὶ Ἕλληνες ἀπὸ τὸν Πόντο. Μὲ τὰ ἦθη, τὰ ἔθιμά τους καὶ μὲ τὴν ἀκλόνητη πίστι τους καὶ προσήλωσι πρὸς τὴ θρησκεία τους. Ὁ μητροπολιτικὸς ναὸς τοῦ ἀγίου Δημητρίου ἐγέμιζε ἀπὸ τοὺς ἐκκλησιαζομένους ὁμογενεῖς στρατιῶτες, οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦσαν τὶς τιμητικὲς φρουρὰς στὴν περιφορὰ τοῦ Ἐπιταφίου καὶ στὴν λιτανεὶα τῆς Ἀναστάσεως.

\* \* \*

Τὸ Πάσχα εὑρίσκει τὴν νεότητα αὐτὴ τὴν ξενητευμένη μακριὰ ἀπὸ τὸ οἰκογενειακὸ τζάκι καὶ τὰς θρησκευτικὰς παραδόσεις τῆς, σὲ μιὰ ἐκδήλωσι στενῆς ἀλληλεγγύης. Ἀνοίγαν τὰ ἑλληνικὰ σπίτια καὶ ἐδέχοντο τοὺς στρατιῶτας, εἰς τοὺς ὁποίους προσέφεραν πασχάλινά αὐγά καὶ ἄλλα γλυκίσματα. Ἐνας ἀπὸ τοὺς στρατιῶτας αὐτοὺς ὑπῆρξε στὶς παραμονὲς τοῦ πολέμου καὶ ὁ χαράσων τὶς γραμμὲς αὐτές. Ξυπνοῦν ἀναμνήσεις συγκινητικὲς καὶ ζωντανέουν μιὰ ζωὴ, ποὺ παρ' ὅλες τὶς σκληρότητές της ἔκρυβε καὶ ἕνα ἐνθουσιαστικὸ παλμό. Καὶ οἱ ἀναμνήσεις τοῦ στρατιῶτου μᾶς φέρνουν πίσω σὲ μιὰ Λαμπρῆ, ποὺ ἦταν ἡ τελευταία τοῦ Μοναστηριοῦ ὑπὸ τὴν σουλτανικὴ κατοχὴ. Ἡ μεγάλη αὐτὴ ἡμέρα τοῦ χριστιανισμοῦ μᾶς ὑπενθυμίζει τὴν διαβίωσι καὶ μὲ ἀλλόθρησκα στοιχεῖα μέσα στὸν ἴδιο στρατῶνα. Ἀπὸ τὰ ἀλλόθρησκα αὐτὰ στοιχεῖα οἱ Ἰσραηλῖται ζυπνοῦν τὶς περισσότερες ἀναμνήσεις. Ἦταν οἱ ἐγκαρδιώτεροι πάντοτε συνάδελφοι τῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν. Καὶ ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα, ποὺ συνέπιπτε συνήθως μὲ τὴν ἑορτὴ τοῦ ἰδικοῦ των Πάσχα, τοὺς εὑρίσκει νὰ ἑορτάζουν ὡσὰν χριστιανοί. Ἐνας ἀπὸ τοὺς πλέον πιστοὺς φίλους ἀπὸ τοὺς ἑβραίους ἦταν ὁ Γιάσεφ. Ὑποδηματοκαθαριστὴς στὴν Πόλη, στὸν Γαλατᾶ, καὶ Τυμπανιστὴς εἰς

τὸν λόχο τῆς μουσικῆς στὸν τουρκικὸ στρατό. Ὁρκίζετο εἰς τὸν Θεὸν του, ἀλλὰ καὶ ἐσταυροκοπεῖτο προκειμένου νὰ δικαιολογήσῃ καμμία πονηρία του. Στὸ στόμα του ἦταν συνηθισμένο τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. Ἐτιμοῦσε τὴν ἡμέρα τοῦ Σαββάτου, ἀλλὰ καὶ τὴν Κυριακὴ πολλές φορές ἀποτελοῦσε μέλος τῆς οὐράς τῶν χριστιανῶν ποὺ ὠδεύαν στὴν ἐκκλησία.

— Ἐσύ, Γιασέφ, στὴν χριστιανικὴ ἐκκλησιά;

— Καὶ γιατί νὰ μὴν πάω. Ἐγὼ πιστεύω καὶ στὸν Χριστό.

Ἦξευρε τὰ ἑλληνικὰ ὁ Ἑβραῖος αὐτὸς καὶ κατῶρθωνε νὰ ἀναπτύσῃ τὶς ἰδέες του, ποὺ ἦταν ἀνάμικτες ἀπὸ λογικὴ καὶ ἀπὸ ἀνοησίες, φαιδρὲς τὶς περισσότερες φορές. Ἀλλὰ δὲν περιορίζετο μόνον στὸν ἐκκλησιασμό του στὸν μητροπολιτικὸ ναὸ τοῦ Μοναστηριοῦ. Ἀκολουθοῦσε καὶ πολλοὺς χριστιανοὺς συστρατιῶτες του σὲ ἐπισκέψεις σὲ χριστιανικὰ σπιτία. Ἐδέχετο καὶ αὐτὸς πασχαλινὰ αὐγά, ἀνεγνωρίζε ἀνεπιφύλακτα ἀντίθετα πρὸς τοὺς ὁμοθρήσκους του ὅτι «Ἀνέστη Χριστός», καὶ δὲν τὸν ἐνδιέφερε ἂν πολλὰ φαγητὰ χριστιανικὰ ἦταν ἀντίθετα πρὸς τὴ θρησκεία του. Τὸ Πάσχα τῆς χρονιᾶς ἐκείνης ἐπεσκέφθη μαζί μὲ τοὺς Ἑλληνας στρατιώτας πολλὰ χριστιανικὰ φιλοξένα σπιτία. Ἐγὼ, ἔλεγε, δὲν εἶμαι ἀπὸ ἐκείνους ποὺ θὰ συγχωρήσω αὐτοὺς ποὺ κρεμάσαν τὸν Χριστό σας.

— Εἶσαι μὲ τὸ μέρος τοῦ ληστῆ ποὺ συνεχώρησε ὁ Χριστὸς καὶ τὸν ἔμπασε στὸν παράδεισο. Δὲν εἶναι ἀλήθεια, μωρὲ Γιασέφ;

Σ' αὐτὸ τὸ ἐρώτημα δὲν ἀπαντοῦσε ὁ φιλοχριστιανὸς Ἰσραηλίτης, γιατί δὲν μποροῦσε νὰ «χωνέψῃ» στὸ κεφάλι του, πῶς μποροῦσε νὰ εἶναι φίλος ἐνὸς ληστῆ...

\* \* \*

Τὸ Πάσχα ἐκεῖνο, ἀφ' οὗ ἐπισκέφτηκε πολλὰ χριστιανικὰ σπιτία καὶ ἔκαμε ἐσοδεία πλῆθος χρωματιστῶν πασχαλινῶν αὐγῶν, κατέφυγε ἄργα σ' ἓνα ἀπὸ τὰ καφενεῖα τοῦ κεντρικοῦ δρόμου τῆς πόλεως. Ἐκεῖ ἄρχισε νὰ πίνη κρασί καὶ σηκώθηκε στὸν χορὸ τραγουδῶντας ἑλληνικὰ τραγούδια...

— Μπράβο, Γιασέφ...

— Ὁ Ἰσραηλίτης «ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστι», παρετήρησε κάποιος συνταξιούχος δημοδιδάσκαλος, τακτικὸς θαμώνας τοῦ καφενεῖου.

— Μιὰ φορὰ τὸ χρόνο εἶναι Πάσχα.

Μιὰ φορὰ κρεμάσανε οἱ δικοί μου τὸν Χριστό, εἶπε μὲ μπερδεμένη ἀπ' τὸ κρασί γλῶσσα ὁ Γιασέφ.

— Ἐ! Ὁ Χριστὸς τοὺς συγχώρησε...

— Ἐγὼ δὲν τοὺς συγχωρῶ εἶπε μὲ τὸ ποτηράκι στὸ χέρι ὁ Ἰσραηλίτης καὶ ψάλλωντας μὲ ἓνα ἰδιόρρυθμο ἦχο τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη ἐκ νεκρῶν θανάτῳ θάνατον πατήσας...»

Τὴν στιγμή ἐκείνη ἄνοιξε ἡ πόρτα τοῦ καφενεῖου καὶ ἔκαμε τὴν ἐμφάνισι ὁ ἐπικεφαλῆς μιᾶς στρατιωτικῆς περιπόλου...

— Τὴν ἄδειά σου.

Ὁ Γιασέφ, στὸν ὁποῖον ἀπευθύνετο ἡ ἐρώτησις, ἔδοκίμασε ψυχρὸ ἰδρῶτα.

— Τὴν ἄδειά μου... Μὰ σήμερα εἶναι Πάσχα...

— Γιὰ τοὺς χριστιανούς, ἀλλ' ὄχι καὶ σένα τὸν Ἑβραῖο...

Ἄρχισε νὰ σταυροκοπιέται καὶ νὰ ὀρκίζεται στὸν Χριστόν, ὅτι ἂν τὸ ὄνομά του εἶναι ἑβραϊκὸ, ἡ ψυχὴ του ὅμως εἶναι χριστιανικὴ.

Σκληρὸς ὅμως καὶ ἀνένδοτος ὁ Τοῦρκος περιπολάρχης τὸν διέταξε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ.

Ὁ Γιασέφ ἔχασε τὴν ψυχραιμίαν του καί, ζαλισμένος ἀπὸ τὸ κρασί καὶ τὸν αἰφνιδισμὸ τῆς περιπόλου, ἔπεσε τρικλίζοντας στὸ κάθισμά του. Δὲν εἶχε προσέξει ὅμως ὅτι εἶχε ἀποθέσει ἐκεῖ τὴν ἐσοδεῖαν ἀπὸ πασχαλινὰ αὐγά ἀπὸ τὰς ἐπισκέψεις εἰς τὰ χριστιανικὰ σπίτια. Καὶ καθὼς ἔπεσε, ἡ ἐσοδεῖα του αὐτὴ μετὰ σχετικοῦ κρότου μετεβλήθη εἰς ὀμελέτταν. Ἔτσι σὲ οἰκτρὰ κατάστασιν ὁ φίλος μας ὁ Γιασέφ ὠδηγήθηκε στὸ στρατῶνα καὶ ἐτέθη σὲ τριήμερον περιορισμό. Δὲν ἐκάμφθη ὅμως ἡ ἀγάπη του πρὸς τοὺς χριστιανούς στρατιῶτες οὔτε καὶ τὸ μῖσος του πρὸς ἐκείνους ποὺ ἐσταύρωσαν τὸν Χριστό. Ἀναστέναζε ὅμως ὅταν ἔφερνε στὸ νοῦ του ὅτι, ἓνα μεγάλο μέρος τῆς πασχαλινῆς ἐσοδείας τῶν πασχαλινῶν ἐπισκέψεων του σὲ χριστιανικὰ σπίτια εἶχε μεταβληθῆ σὲ ὀμελέτταν, ἡ ὁποία τοῦ ἐστοίχισε καὶ τὸ ἀντίτιμον τοῦ καθαρισμοῦ τῆς περισκελίδος του.

— Οἱ εὐλογημένοι οἱ χριστιανοὶ δὲν μποροῦσαν νὰ βράσουν περισσότερο τὰ αὐγά, γιὰ νὰ μὴν γίνῃ τὸ κακὸ αὐτό. Ἦταν πικρὸ τὸ παράπονον αὐτὸ τοῦ Γιασέφ.

ΒΑΣΙΛ. ΗΛΙΑΔΗΣ.

---

«Φυλάξας τὰ σήμαντρα σῶα, Χριστέ, ἐξηγ' ὀθης τοῦ τάφου, ὁ τὰς κλεῖς τῆς Παρθένου μὴ λυμηνάμενος ἐν τῷ τόκῳ σου, καὶ ἀνέωξας ἡμῖν Παραδείσου τὰς Πύλας».

(Ἀπὸ τὴν Στ' ὁδὸν τοῦ Ὁρθρου τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα).

## ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ» Ἡ «ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ»

### Πῶς ἀπέθανε μία ἅγια κόρη, ἡ Ρωμίλλα

Ἐπῆρχε μιὰ γυναίκα, ποὺ τ' ὄνομά της ἦτανε Ροδέμπτα καὶ ποὺ, ἔχοντας φορέσει τὸ ἀγγελικὸ σχῆμα, κατοικοῦσε σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴν πολιτεία τῶν Ρωμαίων. Εἶχε λοιπὸν αὐτὴ δύο μαθήτριες ὑποτακτικῆς της, ποὺ τὴ μιὰν ἀπὸ αὐτὲς τὴν ἔλεγε Ρωμίλλα· ἐμένανε δὲ καὶ οἱ τρεῖς τους μαζί σ' ἓνα σπίτι, καὶ ἦσαν πάμπτωχες ἀπὸ κάθε τὶ ὑλικὸ ἀγαθό, πλουσιώτατες ὅμως σ' ἀρετὲς καὶ σὲ καθαρότητα ζωῆς.

Ἡ Ρωμίλλα αὐτὴ ἦτανε πολὺ ἀνώτερη ἀπὸ τὴ συνυποτακτικὴ της σ' ὅλα της τὰ φερσίματα· γιατί ἦτανε πραγματικὴ πέτρα τῆς ὑπομονῆς καὶ εἶχεν ἀπροσμέτρητην ὑπακοή· καὶ τὸ στόμα της τῶχε πάντα διπλομανταλωμένο, καὶ δὲν τ' ἄνοιγε παρὰ γιὰ νὰ προσευχηθῆ, μ' εὐλάβεια πολλήν.

Οἱ ἄνθρωποι συχνὰ πιστεύουνε πῶς εἶναι τέλειοι· στὰ μάτια ὅμως τοῦ Θεοῦ ἔχουνε πάντα τους κάποιους ἀτέλειες. Καὶ συμβαίνει μ' αὐτούς, ὅ,τι καὶ μὲ τις σφραγίδες, ποὺ τις βλέπουνε μερικοὶ ἀνίδεοι καὶ τις θαυμάζουνε σὰν τέλειες. Κι' ὅμως ὁ τεχνίτης, μολονότι ἀκούει τὰ παινέματά τους, δὲν παύει νὰ τις σκαλίζη καὶ νὰ τις πελεκᾷ καὶ νὰ τις ὁμορφαίνει περισσότερον ἀκόμη.

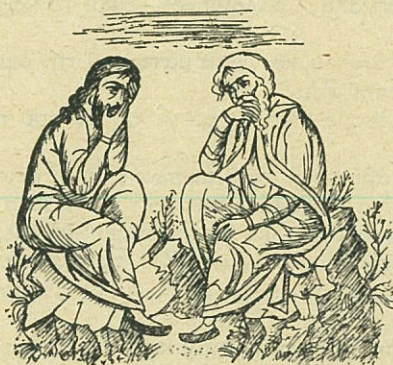
Ἐνα τέτοιο λοιπὸν πρᾶγμα ἐγένηκε καὶ γιὰ τὴ Ρωμίλλα, ἀπὸ τὸ Δημιουργὸ καὶ τὸν Τεχνίτη τῶν πάντων. Γιατὶ τὴν βρῆκε μιὰ κακὴ ἀρρώστια, ποὺ οἱ γιατροὶ τὴν λένε παράλυση· καὶ χρόνια ὀλόκληρα ἦτανε κατάκοιτη καὶ ἀκίνητη ἐπάνω στὸ κρεβάτι. Κι' ὅμως ἡ φοβερὴ αὐτὴ μάστιγα τῆς ἀρρώστιας της, οὔτε τὴ γνώμη της ἔλλαξε, οὔτε καὶ τὴ διάθεσή της· παρὰ τὸ ἀντίθετο· κι' ἐγένηκεν ἀφορμὴ, νὰ δυναμώσῃ περισσότερο ἡ πνευματικὴ της δύναμη καὶ ἡ ὑπομονὴ της. Κι' ὅσο ἀδυνατίζε κι' ἔρευε τὸ σῶμά της, τόσο κι' ἐγινότανε θερμότερη στὶς προσευχῆς της, ποὺ δὲν τις ἐσταματοῦσε, οὔτε μιὰ στιγμή.

Μιὰ βραδεῖά λοιπὸν, ποὺ ἦτανε περασμένα πλέον τὰ μεσάνυχτα, ἐφώνασε τὴ Γερόντισσά της καὶ τὴ συνυποτακτικὴ της νὰ πᾶνε κοντά της. Καὶ μόλις ἐπήγανε, κατέβηκε ξαφνικὰ μιὰ τέτοια λάμψη ἀπὸ τὸν οὐρανό, ποὺ καταπλημμύρισε ὀλόκληρο τὸ κελλί. Καὶ ἦτανε τόσο δυνατὸ τ' ἀστραποβόλημά της, ποὺ καὶ οἱ δύο τους ποὺ τὴν παραστέκανε, ἐσαστίσανε ἀπὸ τὸ μεγάλο τους φόβο κι' ἐπαγώσανε σύγκορμες, ὅπως μᾶς τὸ διηγηθῆκανε οἱ ἴδιες κατόπιν. Κι' ἐνῶ ἐστῆκονταν σὰν ἀποσβολωμένες, ἀκούοντανε μιὰ βοή μεγάλη, σὰν



νά στριμωχόντανε τάχα πλήθος πολύ μπροστά στις πόρτες τοῦ κελιοῦ, πού ἐτριζοβλούσανε κι' ἐσειόντανε ἀπό τὸ συνωστισμό αὐτῶν πού ἔμπαιναν. Κι' ἀπὸ τὸν μεγάλο τους φόβο κι' ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴ λάμψη, δὲν ἦτανε σὲ θέση νὰ ἰδοῦνε τίποτα. Γιατί τὰ μάτια τους ἦτανε βαρεῖα ἀπὸ τὴν τρομάρα καὶ ἦτανε σκοτεινιασμένα, σὰν τοῦ τυφλοῦ, ἀπὸ τὴ λάμψη. Καὶ ὕστερα ἀπὸ τὸ θαυμαστὸ ἐκεῖνο φῶς, αἰσθανθήκανε νὰ πλημμυρίζη τὸ σπίτι ἀπὸ μιὰν οὐράνιαν εὐωδία. Κι' ὅσο τὶς ἐφόβιζεν ἡ λάμψη, τόσο τὶς εὐχαριστοῦσεν ἀντίθετα ἡ μοσχοβολιά ἐκείνη.

Κι' ἐπειδὴ δὲν ἠμποροῦσανε ν' ἀνθέξουνε στὸ λαμπρότατο ἐκεῖνο φῶς καὶ εἶδε ἡ Ρωμίλλα τὴ Γερόντισσά της πού ἔτρεμε, ἄρχισε νὰ τὴν παρηγορᾷ, μὲ γλυκεῖα φωνή, καὶ τῆς ἔλεγε. — Μὴ φοβᾶσαι, Μητέρα



μου. Δὲν ἦλθεν ἀκόμη ἡ ὥρα μου νὰ πεθάνω. Κι' ἐνόσω τῆς μιλοῦσε, ἄρχισε νὰ ὑποχωρῇ σιγὰ σιγὰ τὸ φῶς, πού εἶχε πλημμυρίσει τὸ κελλί, κι' ἀπόμεινε στὸ τέλος μονάχα ἡ μοσχοβολιά.

Ἐπέρασαν λοιπὸν ἀπὸ τότε τρεῖς ἡμέρες καὶ ἡ εὐωδία, πού ἦτανε περιχυμένη παντοῦ, ἀπόμεινε. Καὶ τὴν τέταρτη νύκτα ἐφώνησεν ἡ Ρωμίλλα τὴ Γερόντισσά της καὶ τὴν παρακάλεσε νὰ φροντίσῃ, γιὰ νὰ τῆς δοθῇ,

τὸ αἷμα καὶ τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, γιὰ νὰ ταξιδέψῃ μαζί μ' αὐτό. Καὶ τῆς τὸ ἐδώκανε. Καὶ τότε — ξαφνικὰ — παρουσιάσθηκανε στὸ πλάτωμα πού ἔχει τὸ σπίτι ἔμπρὸς ἀπὸ τὶς πόρτες τῶν κελιῶν δυὸ χορωδίες, πού ἐψάλλανε. Κι' ὅπως ἔλεγε καὶ ἡ Γερόντισσά της καὶ ἡ συνυποτακτικὴ της, ἐξεχωρίζανε μέσα στὶς ψαλμωδίες τους, δυὸ εἰδῶν φωνές· καὶ ἀνδρικές καὶ γυναικεῖες.

Καὶ τὴν ὥρα, πού ἐγινότανε μπροστὰ ἀπὸ τὸ κελλί ἡ οὐράνια ἐκείνη δοξολογία, ἐλευθερώθηκεν ἀπὸ τὸ κορμί της ἡ ἅγια ἐκείνη ψυχὴ. Κι' ὅσο ἀνέβαινε πρὸς τὸν οὐρανὸ τόσο κι' ἐξεμάκραινεν καὶ οἱ ψαλμωδίες. Ὡς πού στὸ τέλος ἐσβύσανε μαζί καὶ οἱ ψαλμοῦδιές καὶ ἡ εὐωδία.

Καὶ συχνά, γιὰ νὰ ἐνισχύσῃ μιὰν ἅγια ψυχὴ, πού φεύγει ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτόν, συμβαίνει νὰ φανερώνηται κι' ὁ ἴδιος ὁ ἀρχηγὸς τῆς ζωῆς μας καὶ κριτὴς καὶ ἀνταποδότης κάθε μας πράξης.

## Ποιοὶ ὑποδεχτήκανε τὴν ψυχὴ τοῦ πατέρα Στεφάνου

Θὰ σᾶς διηγηθῶ τώρα μιὰν ἱστορίαν, γιὰ τὸν ἀνεξίκακον κι' εὐλαβέστατον πατέρα Στέφανον, ποὺ δὲν εἶχε τίποτε δικό του στὸν κόσμον αὐτὸ καὶ δὲν ἔκανε τίποτε ἄλλο, παρὰ νὰ προσεύχεται διαρκῶς· κι' ἀπ' αὐτὸ ποὺ θὰ σᾶς ἀνιστορήσω, θὰ καταλάβετε κι' ὅλα τ' ἄλλα γιὰ τὴ ζωὴ του.

Κάποτε λοιπὸν ἔλαχε νᾶχη σπεῖρει σιτάρι, κι' ὅταν τὸ θέρισε, τὸ κουβάλισε σὲ ἁλώνι· κι' ἐκτὸς ἀπὸ τὸ σιτάρι αὐτό, τίποτε ἄλλο δὲν εἶχε, γιὰ νὰ περάσῃ τὴ χρονιά του, μαζὺ μὲ τοὺς μαθητῆς του.

Κάποιοι λοιπὸν ἄνθρωπος, ποὺ τὸν ἐσπρωξεν ὁ Σατανᾶς, ἐπῆγε στ' ἁλώνι, κι' ἔβαλε φωτιὰ στὰ δεμάτια καὶ τᾶκαψε. Κι' ἓνας ἄλλος ποὺ τὸν εἶδε, ἔτρεξε νὰ τὸ εἰπῇ στὸν λειτουργὸ τοῦ Θεοῦ, προσθέτοντάς του. — Πάτερ Στέφανε, μεγάλο — ἄλλοίμονο — εἶναι τὸ κακὸ ποὺ ἔπαθες σήμερα.

Κι' αὐτὸς, δίχως νὰ ταραχθῆ διόλου, καὶ μὲ τὰ μάτια καὶ τὴν ὄψη του γελαστή, τ' ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε.

— Τὸ ἄλλοίμονο, νὰ μὴν τὸ λὲς γιὰ μένα, παρὰ γι' αὐτὸν ποὺ τὸ ἔκαμε. Γιατί ἐγὼ τί ἔπαθα;

Ἄπ' αὐτὸ λοιπὸν νὰ καταλάβετε καὶ τοὺς ἀψηλούς του διαλογισμούς ποὺ εἶχε, καὶ τὴ μεγάλη του ψυχικὴ δύναμη· γιατί τὸ σιτάρι αὐτὸ εἶχε μονάχα, γιὰ τὴν ὀλοχρονικὴ του πόρεψη· κι' ὅμως ἔμεινεν ἀσυγκίνητος κι' ἀτάραχος ποὺ τῶχασε. Καὶ περισσότερο στενοχωρήθηκε γι' αὐτὸν ποὺ ἔκαμε τὴν κακὴν αὐτὴ πράξιν, παρὰ γιὰ τὸν ἑαυτὸ του.

Ὅταν λοιπὸν ὁ ἅγιος αὐτὸς ἄνθρωπος ἐπλησίασε στὰ στερνά του, ἐμαζευθῆκανε στὸ κελλί του πολλοί, γιατί ἐπιθυμοῦσαν νᾶναι κοντὰ του, ὅταν θᾶβγαίνε ἡ ἀγία του ψυχὴ ἀπὸ τὸ σῶμά του.

Κι' ἐνῶ εἶχανε περιτριγυρίσει ὀρθοὶ τὸ κρεβάτι του, μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς εἶδαν νὰ μπαίνουνε Ἄγγελοι—δὲν μπόρεσαν ὅμως οὔτε λέξιν νὰ ξεστομίσουν. Κι' ἄλλοι πάλι, χωρὶς νὰ βλέπουνε τίποτε, ἐνοιώσανε μέσα στὴν ψυχὴ τους φόβον· καὶ σὲ τέτοιο σημεῖο, ποὺ κι' αὐτοὶ κι' ἐκεῖνοι καταληφθῆκανε ἀπὸ πανικό. Κι' ὅλοι μαζὶ ἀδειάσανε τὸ κελλί, καὶ δὲν ἔμεινε κανεὶς μέσα, τὴν ὥραν ποὺ ἔβγαίνεν ἡ ἀγία του ψυχὴ.

Ἀπὸ τὸ πρᾶγμα αὐτό, γίνεται ὀλοφάνερο, ποιοὶ ἦταν ἐκεῖνοι ποὺ ὑποδεχθῆκανε τὴν ἀγίαν ἐκείνην ψυχὴν ποὺ ἔφευγε, καὶ ποὺ ἄνθρωπος ζωντανὸς δὲν ἐστάθηκε βολετὸ ν' ἀντικρύσῃ τὴν ἔξοδόν της!

Πρέπει ὅμως νὰ ξέρωμε, πῶς δὲν φανερώνεται πάντα τὸ μεγαλεῖο μιᾶς ψυχῆς, τὴ στιγμὴν ποὺ ἀφήνει τὸ κορμί της, ἀλλὰ πολλὰς φορὲς γίνεται αὐτὸ ὕστερα ἀπὸ τὸ θάνατον. Γι' αὐτὸ καὶ βλέπομε, πῶς οἱ ἅγιοι Μάρτυρες, ποὺ τοὺς ἔβασάνισαν σκληρὰ καὶ ποὺ ὑπέφεραν

μέ καρτερία τὰ μαρτύριά τους, λαμπρύνονται καὶ δοξάζονται συχνά, ἀπὸ τὰ θαύματα ποὺ κάνουνε τὰ ὁσῶ τους.

Καμιά φορὰ πάλι ὁ Πανάγαθος Θεὸς στηρίζει, με ἀποκαλυπτικά ὄραματα, τὶς ψυχές ποὺ δειλιάζουνε, γιὰ νὰ μὴ φοβοῦνται διόλου τὴν ὥρα τοῦ θανάτου των.

### Ἐκ τῆς ζωῆς τοῦ ἁγίου Σάββα.

Ἐνας Γέροντας ἀπὸ τῆ Βηθανία, ποὺ τὸν ἔλεγαν Ἄνδιμο καὶ ποὺ μετὰ τὴ σκληρὴν ἀσκητικὴν ζωὴν, ποὺ ἔκανε, εἶχε καταστολίσει μ' ἀρετὲς τῆ ζωῆς του, ἔκτισε κάποιον κελλὶ ἀντίκρου ἀπὸ τῆ σκῆτης τοῦ ἁγίου Σάββα, πέραν ἀπὸ τὴν ποταμιὰ καὶ πρὸς τὸ ἀνατολικὸ τῆς μέρους, καὶ ἔμεινε ἐκεῖ τριάντα χρόνια. Στὰ στερνὰ του ὁμως ἀρρώστησε καὶ ἦτανε κατάκοιτος.



Ὡς ὦν κὲ κύριε

Ὅταν λοιπὸν τὸν εἶδε ὁ μακάριος Σάββας νὰ βασανίζεται ἔτσι

ἀπὸ τὴν ἀρρώστια καὶ ἀπὸ τὰ γηρατειά, τοῦ εἶπε, νὰ θελήσῃ νὰ τὸν μεταφέρουνε σ' ἓνα ἀπὸ τὰ κελλιὰ τοῦ Μοναστηριοῦ του, γιὰ νὰ μποροῦνε, ἔτσι, νὰ τὸν περιποιοῦνται οἱ ἀδελφοὶ καλύτερα καὶ εὐκολώτερα. Ὁ Γέροντας ὁμως δὲν τὸ δέχθηκε, με κανένα τρόπο· καὶ ἔλεγε, πὼς θέλει νὰ πεθάνῃ ἐκεῖ ποὺ πρωτάρχησε τὴν ἀσκησὴν του.

Κάποτε λοιπὸν ποὺ ὁ ἅγιος Σάββας ἐσηκώθηκε τὴ νύκτα καὶ προτοῦ ν' ἀρχίσῃ ἀκόμη ἡ σύναξι τῶν ἀδελφῶν γιὰ τὸν ὄρθρο, τοῦ φάνηκε πὼς ἀκούει, μιὰ γλυκύτατη μελωδία, σὰν ν᾿αψαλλαν πολλοὶ μαζί. Καὶ νομίζοντας πὼς γίνεται ἡ συνηθισμένη ψαλμωδία τοῦ Ὁρθρου, παραξευέθηκε πὼς ἔγινε αὐτὸ τὸ πράγμα, χωρὶς νὰ τὸν εἰδοποιήσουνε προηγουμένως· καὶ χωρὶς νὰ τοῦ πάρουνε τὴ συγκατάθεσίν του, ὅπως ἐγινότανε τακτικὰ.

Ἐτρεξε λοιπὸν γρήγορα πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν. Εἶδε ὁμως πὼς ἦτανε κλειστή, καὶ οἱ πόρτες σφαιλιστές, καὶ ξαναστρόφισε. Ἄκουσεν ὁμως πάλι τὴν ἴδιαν ψαλμωδίαν, ποὺ μετὰ μιὰν ἀρρητὴν γλυκύτητα ἐψάλλανε τὸ τροπάρι· «Διελεύσομαι ἐν τόπῳ σκηνῆς θαυμαστῶς· ἕως τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ· ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως».

Ὅταν λοιπὸν ἐκατάλαβε ἀπὸ ποῦ ἐρχότανε ὁ ἦχος τῆς θαυμαστῆς ἐκείνης ψαλμουδιᾶς, ἐξύπνησεν ἀμέσως τὸν καμπανιέρην ποὺ εἰδοποιοῦσε τοὺς ἀδελφούς, μετὰ τὸ ξύλινο σήμαντρο, καὶ τὸν ἐπρόσταξε νὰ τοὺς καλέσῃ ἀμέσως σὲ σύναξιν. Καὶ ἀφ᾿ ἑμαυτοῦ ἐμαζευθήκανε ὅλοι, χωρὶς νὰ λείψῃ κανεὶς, ἐπῆρεν ὁ ἅγιος Σάββας μερικὸς μαζί

## ΛΟΓΟΙ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΣΥΜΕΩΝ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ

Μεταφρασμένοι εἰς τὴν ἀπλὴν γλῶσσαν ὑπὸ Φ. Κ. τοῦ ἁμαρτωλοῦ πρὸς ὠφέλειαν τοῦ ἰδίου καὶ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν του.

Ἡ θύρα εἶνε ὁ Υἱός, καθὼς λέγει ὁ ἴδιος «Ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα» Τὸ κλειδί τῆς θύρας εἶνε τὸ «Ἅγιον Πνεῦμα, κατὰ τὸν λόγον ποῦ λέγει «λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον, ἂν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς, ἂν τινων κρατῆτε κεκράτηνται». Καὶ ἡ οἰκία εἶναι ὁ Πατήρ «Ἐν γὰρ τῇ οἰκίᾳ τοῦ Πατρός μου, λέγει, μοναὶ πολλαὶ εἰσιν.» Προσέχετε λοιπὸν μὲ ἀκρίβειαν εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ λόγου. Ἄν δὲν ἀνοίξῃ τὸ κλειδί (διότι ὁ ἴδιος λέγει «τούτω ὁ θυρωρὸς ἀνοίγει»), ἡ θύρα δὲν ἀνοίγεται. Καὶ ἐὰν δὲν ἀνοιχθῇ ἡ θύρα, δὲν ἐμβαίνει κανένας μέσα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πατρός, καθὼς λέγει ὁ Χριστὸς «Οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν Πατέρα εἰμὴ δι' ἐμοῦ». Καὶ ὅτι τὸ «Ἅγιον Πνεῦμα ἀνοίγει πρῶτον τὸν νοῦν μας, καὶ μᾶς διδάσκει τὰ περὶ τοῦ Πατρός καὶ τοῦ Υἱοῦ, αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς πάλιν τὸ εἶπεν «Ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ Πατρός ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ, καὶ ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν.» Βλέπεις πῶς ὁ Πατήρ καὶ ὁ Υἱὸς γνωρίζονται ἀχωρίστως διὰ τοῦ Πνεύματος, καὶ διὰ τὰ εἶπω καλύτερα, ἐν τῷ Πνεύματι; Καὶ πάλιν λέγει «Ἐὰν γὰρ ἐγὼ μὴ ἀπέλθω, ὁ Παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς. Ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος ἀναμνήσει ὑμᾶς πάντα.» Καὶ πάλιν λέγει. «Ἐὰν ἀγαπᾶτε με τὰς ἐντολάς μου τηρήσητε, καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν Πατέρα, καὶ ἄλλον Παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα μένη ἐν ὑμῖν εἰς τὸν αἰῶνα, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας.» Καὶ ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγον, λέγει «Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ (ὅταν δηλαδὴ ἔλθῃ εἰς ἐσᾶς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον), γνώσεσθε ὑμᾶς, ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοί, καγὼ ἐν ὑμῖν.» Καὶ πάλιν λέγει «Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ.» Καὶ πρεπόντως. Διότι ἂν δὲν βαπτισθῇ κανένας ἐν Πνεύματι ἁγίῳ, οὔτε Υἱὸς Θεοῦ γίνεται, οὔτε συγκληρονόμος τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν Πέτρον

του, καὶ μὲ λαμπάδες καὶ μὲ θυμιατά, ἐτράβηξε πρὸς τὸ κελλί τοῦ Γέροντα· γιατί ἀπὸ ἐκεῖ ἐρχόντανε ἡ μελωδία. Κι' ὅταν ἐμπήκανε μέσα σ' αὐτό δὲν εὐρήκανε κανένα, παρὰ τὸ Γέροντα μονάχα, ποῦ ἦτανε πλεον πεθαμένος. Κι' ἀφοῦ τὸν ἀνασπασθῆκανε καὶ τοῦ ἐκάμανε ὅλα τὰ νόμιμα καὶ τὰ πρεπούμενα, παραδῶκανε κατόπιν τὸ ἅγιό του σῶμα στὸν τάφο.

Μετάφρ. ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

λέγει «Σοὶ δώσω τὰς κλεῖς τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν.» Βεβαίω-  
τατα, δὲν εἶπε νὰ τοῦ δώσει κλειδιά σιδερένια, ἀλλὰ κλειδιά  
ἄξια διὰ τὴν οἰκίαν ἐκεῖνων, ἤγουν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Καὶ πῶς  
εἶνε ἐκεῖνη ἡ οἰκία, ἄκουσε τὸν Παῦλον ὁποῦ λέγει εἰς τὴν πρὸς  
Τιμόθεον ἐπιστολὴν του «Ὁ μακάριος καὶ μόνος δυνάστης, ὁ Βα-  
σιλεὺς τῶν Βασιλευόντων καὶ Κύριος τῶν κυριευόντων, ὁ μόνος  
ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον.» Διότι ἂν ἡ οἰκία ἐκεῖνη  
εἶναι φῶς ἀπρόσιτον, εἶνε φανερόν πῶς καὶ ἡ θύρα της εἶναι καὶ αὐτὴ  
φῶς ἀπρόσιτον. Καὶ ἂν ὑποθέσῃς πῶς τὸ ἓνα εἶνε προσιτὸν καὶ τὸ  
ἄλλο ἀπρόσιτον, θὰ ἀφανισθῇ τὸ προσιτὸν ἀπὸ τὸ ἀπρόσιτον, καὶ  
τὸ κλειδί δὲν θὰ ἠμπορέσῃ νὰ ἀνοίξῃ καμμίαν φορὰν, ἂν δὲν εἶναι καὶ  
αὐτὸ ἀπρόσιτον καὶ τῆς ἰδίας φύσεως, ἀλλὰ θὰ καῖ ἀπὸ τὴν θύραν,  
ἢ καὶ ἡ θύρα θὰ καῖ ἀπὸ τὴν οἰκίαν, ἂν δὲν εἶναι τῆς ἰδίας φύσεως,  
καὶ ἴσως εἰς τὴν οἰκίαν νὰ μὴν ἠμπορέσῃ νὰ ἔμβῃ κανένας.  
Μάλιστα καὶ ἡ πίστις μας θὰ χαθῇ, ἂν ἡ Ἁγία Τριάς διαιρηθῇ  
εἰς προσιτὸν καὶ ἀπρόσιτον, εἰς Μεγαλύτερον καὶ μικρότερον.  
Σὲ παρακαλῶ λοιπόν, πρόσεχε εἰς τὰ λεγόμενά μου καὶ ἀκούον-  
τας αὐτὰ πού εἶπα καὶ ἐπήρα τὰ παραδείγματα, ἤγουν οἰκίαν  
καὶ θύραν καὶ κλειδί, τὰ αἰσθητὰ καὶ τὰ ὑλικά, μὴ ἐντυπώσετε  
εἰς τὸν νοῦν σας κανένα σχῆμα ὑλικὸν καὶ πέσετε εἰς ἀμφιβολίαν  
καὶ βλασφημίαν, ἀλλὰ πρέπει νὰ συλλογίζεσθε μέσα σας ὅλα αὐτὰ  
θεοπρεπῶς κατὰ τὸν λόγον τῆς θεωρίας, ἂν μπορῆτε νὰ τὸ κάνετε,  
καὶ τότε θὰ καταλάβετε ὅτι ὅλα εἶνε καλὰ καὶ ὀρθά. Καὶ ἂν ἴσως δὲν  
ἠμπορεῖτε νὰ τὰ νοήσετε θεοπρεπῶς, πρέπει νὰ τὰ παραδέχεσθε ἔστω  
μὲ μοναχὴν τὴν πίστιν, καὶ μὴ θελήσετε νὰ τὰ ἐξιχνιάσετε διόλου.  
(Συνεχίζεται)

Μετφρ. Φ. ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

Ὁ «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νὰ δίδῃ  
ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀνα-  
φερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέ-  
σιν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντι-  
κόν, λειτουργικόν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλα-  
βέστατοι Ἐφημέριοι δύνανται νὰ ἀπευθύνουν  
πρὸς τὸν «Ἐφημέριον» ἐρωτήματα ἐπὶ τοιού-  
των ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις εἰς αὐτοὺς θὰ δι-  
δωνται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας,  
εἴτε εἰς ἄλλην εἰδικὴν σελίδα.

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ

**ΑΠΟ ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΩΝ ΠΡΟΦΗΤΩΝ**

ΑΜΩΣ

‘Ο Ἀμώς κατέσθηκε στό προφητικό ἔργο ἀπό ἀπλὸς τσομπάνης καὶ κήρυξε τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου στὶς ἀρχές τοῦ ὀγδόου αἰῶνος. ‘Ο λόγος του ἀπευθύνεται στοὺς ἀρχόντες τοῦ Ἰσραὴλ καὶ στὰ γύρω ἔθνη, εἶναι δὲ στολισμένος μὲ ὠραιότατες εἰκόνες καὶ σύμβολα ἀπὸ τὸν ποιμενικό βίο.

«Καὶ ἐποτίζετε τοὺς ἡγιασμένους οἶνον καὶ τοῖς προφήταις ἐνετέλλεσθε λέγοντες· οὐ μὴ προφητεύσητε» (β' 12). "Ὅταν ἓνας λαὸς βρίσκειται σὲ νευματική πτώσι, ὄχι μόνο δὲν ἀκολουθεῖ τοὺς ποιμένας του, ἀλλὰ κι' ἐπιζητεῖ νὰ τοὺς ξεαναγκάσῃ ὥστε νὰ τὸν παρακολουθήσουν κι' αὐτοὶ στὸν κατήφορο ποὺ ἔχει πάρει. ‘Ο λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ εἶχε ξεχάσει ὅτι ἦταν τὸ περιούσιο, τὸ ἀγαπημένο ἔθνος τοῦ Κυρίου. Εἶχε λησμονήσει ὅτι ἐκεῖνος τὸ εἶχε βγάλει ἀπὸ τὴ δουλεία τῆς Αἰγύπτου. "Ὅτι τὸ εἶχε κατασκηνώσει στὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας. "Ὅτι τὸ εἶχε φυλάξει ἀπὸ χίλους δυὸ κινδύνους, τὸ εἶχε ποδηγετήσει στὴν ἀληθινὴ γνώσι, τοῦ ἐπεδαφίλευε κάθε χάρι. Πέφτοντας, λοιπὸν, στὴν εἰδωλολατρεία καὶ στὴν κάθε εἶδους ἀμαρτία, ὁ Ἰσραὴλ ἐξεβίαζε καὶ τοὺς ἀσκητὰς καὶ τοὺς προφήτας του νὰ βαδίσουν στὸν ἴδιο δρόμο, ὥστε νὰ μὴ ἐλέγχεται ἀπὸ τὴν παρουσία τους. Πότιζε μὲ τὸ στασιὸ τοὺς πρῶτους κρασί, γιὰ νὰ πατήσουν ἔτσι τὴ θεῖα ἀπαγόρευσι, ποὺ ἐξ αἰτίας τῆς ἐφαρμογῆς τῆς διακρίνονταν ἀπὸ τὸν ὑπόλοιπο λαό. Καὶ μὲ τὸ χέρι του ἔφραζε τὸ στόμα τῶν προφητῶν, γιὰ νὰ μὴ θυμίζουν τὶς ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ.

"Ἔτσι καὶ στὶς ἡμέρες μας, ὁ κλῆρος ὑφίσταται μιὰ πίεσι ἀπὸ τὸ κοσμικὸ καὶ μοιχευτικὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου, ὥστε νὰ παρασυρθῇ καὶ νὰ μεταβληθῇ σὲ ἀκόλουθο τοῦ κόσμου. Χρειάζεται, λοιπὸν, ἀντίστασις, ἐρρωμένος ἀγὼν ἐναντίον αὐτῆς τῆς συρμῆς, ὥστε ὁ κλῆρος νὰ σταθῇ στὴ θέσι του, τὴν προδιαγραμμένη ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο καὶ τὴν ἀποστολικὴ παράδοσι, ὀδηγῶντας τὸν κόσμο στὸ φῶς καὶ στὴ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ κι' ὄχι ἐλκόμενος ἀπὸ τὸν κόσμο.

«Λέων ἐρεῦξεται καὶ τίς οὐ φοβηθήσεται; Κύριος ὁ Θεὸς ἐλάλησε καὶ τίς οὐ προφητεύσει;» (γ' 8) Μ' αὐτὴ τὴ μεγαλόπρεπη εἰκόνα, ὁ Ἀμώς θέλει νὰ δείξῃ πῶσο φυσικὸ εἶναι στὸν ἄνθρωπο τοῦ Θεοῦ νὰ γίνεται φερέφωνο τῆς ἀληθείας ποὺ ὁ ἴδιος ἄκουσε πρῶτος καὶ τοῦ ἄλλαξε τὴ ζωὴ. ‘Ο λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι ἰσχυρὸς κι' ὀποιος τὸν δέχθηκε μέσα του δὲν μπορεῖ νὰ κάνῃ ἀλλοιῶς παρὰ νὰ τὸν ἐξαγγέλλῃ στοὺς γύρω του, μὲ τὴ βεβαιότητα ὅτι θὰ ἔχη καὶ στοὺς ἄλ-

λους τὰ ζωοποιὰ ἀποτελέσματα πού εἶχε στὸν ἴδιο. Ἡ ψυχὴ τοῦ ποιμένος εἶναι ἓνα ἤχειο, ἀπ' ὅπου οἱ οὐράνιες ἀλήθειες ἐκπέμπονται πρὸς ὅλες τὶς κατευθύνσεις.

«Ἐμίσησαν ἐν πύλαις ἐλέγχοντα καὶ λόγον ὄσιον ἐβδελύξαντο» (ε' 10). Ἐνα ἀπὸ τὰ κυριώτερα γνωρίσματα τῆς ψυχικῆς διαφθορᾶς ἑνὸς λαοῦ εἶναι ἡ ἀποστροφή πρὸς τὸ κήρυγμα, ἡ ἐχθρική στάσις ἀπέναντι τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Ὅπου, ἀπεναντίας, ὑπάρχει δίψα γι' αὐτόν, ἐκεῖ ἡ ἐλπίδα τῆς ἀναγεννήσεως εἶναι μεγάλη. Παράλληλο γνωρίσμα εἶναι κι' ἡ ἀδιαφορία ἀπέναντι στὴν κατάργησι τῆς δικαιοσύνης.

«Ἰσχυρα αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν, καταπατοῦντες δίκαιον, λαμβάνοντες ἀλλάγματα» (ε' 12). Ἡ χειρότερη, ἡ πιὸ δυνατὴ ἁμαρτία στὰ μάτια τοῦ Θεοῦ φαίνεται ὅτι δὲν εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὴν ἀδικία, ἀπὸ τὴν καταπάτησι τῶν δικαιωμάτων πού ἔχει ὁ συνάνθρωπός μας. Ὁ ἱερεὺς δὲν πρέπει νὰ μὲν ἀδιάφορος πρὸς αὐτὸ τὸ φαινόμενο, ἀλλὰ, μιμούμενος καὶ τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, νὰ τὸ δακτυλοδεικτῇ καὶ νὰ τὸ στιγματίζη. Μόνο ἔτσι θὰ εἶναι ἀληθινὰ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ.

«Καὶ αὕτῃ ἔστι σκότος καὶ οὐ φῶς» (ε' 18). Πρόκειται γιὰ τὴν ἡμέρα τοῦ Κυρίου, δηλαδὴ γιὰ τὴν ἀνταπόδοσι πού ἐπιφυλάσσεται πάνω στὴ γῆ γιὰ τοὺς ἀδίκους. Ἡ καθαυτὸ ἡμέρα τοῦ Κυρίου εἶναι ἐκεῖνη τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Χριστοῦ, ἡ ἡμέρα τῆς κρίσεως, ἡ ἡμέρα τῆς ὀριστικῆς διαλογῆς ἀνάμεσα στὰ πρόβατα καὶ στὰ ἐρίφια. Πρὶν ὅμως ἐπέλθῃ ἡ συντέλεια, προοιμιακά, ἐν μέρει, ὑπάρχει μία ἀνταπόδοσις στὶς ἁμαρτίες, μὲ τὰ φυσικὰ δεινὰ πού βρίσκουν τοὺς λαοὺς στὸ ξετύλιγμα τῆς ἱστορίας τους. Αὐτὲς οἱ προκαταβολικὲς, οἱ ἐπίγειες, οἱ μικρὲς ἡμέρες τοῦ Κυρίου ἔχουν ὡς σκοπὸ τους ὄχι τόσο τὴν τιμωρία ὅσο τὸ νὰ προκαλέσουν ἀνάνηψι. Εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς τρόπους τῆς θείας παιδείας. Ὡστόσο, δὲν πρέπει ἡ Ἐκκλησία νὰ παρασιωπᾷ καὶ τὸν ἀνταποδοτικὸ τους χαρακτῆρα. Τὸ κήρυγμα αὐτὸ εἶναι ἀπαραίτητο ἰδίως στὶς ἡμέρες μας. Ἀρκεῖ, πέρα ἀπὸ τὴ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ, νὰ τονίζεται πάντοτε ἡ σοφία κι' ἡ ἀγάπη του. Μιὰ τέτοια ἡμέρα ὑπαινίσσεται ἐδῶ ὁ προφήτης γιὰ τὸν πεσμένο σὲ βαρεῖες ἁμαρτίες Ἰσραὴλ, ἡμέρα ὅπου τὸ πρῶτιστο μέρος παίζει ἡ θεία δικαιοσύνη. Γι' αὐτὸ καὶ χαρακτηρίζεται σὰν σκοτάδι κι' ὄχι σὰν φῶς. Γι' αὐτὸ, στὸν παρακάτω στίχο, τονίζεται ὅτι τὰ δεινὰ τῆς θᾶ εἶναι πολλὰ καὶ δὲν θὰ ἔχουν διέξοδο: «Θὰ εἶναι τότε σὰν νὰ ἔχη ξεφύγει ἓνας ἄνθρωπος ἀπὸ τὸ λιοντάρι καὶ θὰ πέσῃ κατόπιν πάνω του μιὰ ἀρκοῦδα καὶ ξεφεύγοντας κι' ἀπ' αὐτὴν θὰ πηδήσῃ μέσα στὸ σπίτι του, ἀλλὰ καθὼς θ' ἀγγίξῃ μὲ τὸ χέρι του τὸν τοῖχο θὰ βρεθῇ στὶς σχισμὲς πού κάνουν οἱ πέτρες ἓνα φίδι καὶ θὰ τὸν δαγκώσῃ».

«Μετάστησον ἀπ' ἐμοῦ ἤχον ὠδῶν σου καὶ ψαλμῶν ὀργάνων

σου οὐκ ἀκούσομαι» (ε' 23). Ἡ λατρεία, μὲ ὄλο τὸν πνευματικὸ πλοῦτο τῆς κι' ὅλη τὴν καλλονή τῆς, εἶναι πρᾶγμα ἀνεπιθύμητο κι' ἀδιάφορο στὸν Θεό, ὅταν δὲν συνοδεύεται μὲ εὐσεβῆ βίον καὶ καλὰ ἔργα. Αὐτὸ, ὁ ἱερεὺς πρέπει νὰ τὸ ὑπέθυμιζῃ συχνὰ στὸ ποίμνιό του καὶ συχνότερα στὸν ἑαυτό του.

«Ἴδου Κύριος... πατάξει τὸν οἶκον τὸν μέγαν θλάσμασι καὶ τὸν οἶκον τὸν μικρὸν ράγμασιν» (στ' 12). Μία κι' ἡ ἴδια αἰτία προκαλεῖ ἀποτελέσματα διάφορα, ἀνάλογα μὲ τὸ πολυσύνθετο ἢ ἀπλό, μὲ τὸ μέγεθος ἢ τὴ μικρότητα μιᾶς ψυχῆς. Ὁ Θεὸς πατάσσει μὲ τὴν ἴδια δύναμι μιὰ ἁμαρτία, ἀλλὰ ἡ δύναμις αὐτὴ φαίνεται ἰσχυρότερη καὶ βιαιότερη κατὰ τὰ ἀποτελέσματα ποὺ ἔχει σὲ μιὰ μεγάλη παρὰ σὲ μιὰ μικρὴ ψυχὴ. Ὁ πολὺ ἀναγεννημένος τὴ νοιώθει ἐντονώτερη καὶ τοῦ τσακίζεται ἔτσι ἡ ψυχὴ. Ὁ λιγώτερο ἀναγεννημένος τὴ νοιώθει ἐλαφρότερη κι' ἀπλῶς τοῦ ραγίζεται ἡ ψυχὴ. Αὐτὴν τὴν πρώτη, τὴν ἀνάλογη μὲ τὴ θέσι του εὐαισθησία, πρέπει νὰ ἔχη ὁ ποιμὴν καὶ νὰ συγκλονίζεται ἔτσι περισσότερο στοὺς ἐλέγχους τοῦ Πνεύματος.

«Μετανόησον Κύριε...!» (ζ' 3). Τὶ ἀπρόοπτη παράκλησις, τὶ πρωτόκουστη ἐπίκλησις στὸν Θεὸ ἀπὸ τὰ χεῖλη τοῦ δούλου του Ἀμώς! Ἐκεῖνος καλεῖ ἐμᾶς τὰ πλάσματά του σὲ μετάνοια. Πῶς εἶναι νοητὸ νὰ τὸν καλέσουμε κι' ἐμεῖς νὰ κάνῃ τὸ ἴδιο. Ὁ προφήτης δὲν τὸν καλεῖ, ὅμως, σὲ μετάνοια ποὺ ἔχει τὴν παραμικρὴ σχέσι μὲ τὴν ἀνθρώπινη μετάνοια. Τὸν παρακαλεῖ ἀπλῶς ν' ἀλλάξῃ ἀπόφασιν καὶ παραμερίζοντας γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ τὴ δικαιοσύνην του νὰ θυμηθῇ τὸ ἔλεός του. Ἀλλὰ κι' ἔτσι, ἡ ἐπίκλησις δὲν παύει νὰ εἶναι διάβημα τολμηρότατο. Ὡστόσο, ὁ Θεὸς ὄχι μόνο τὸ ἀνέχεται καὶ τὸ δέχεται, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπιθυμεῖ. Αὐτὸ κάνουν ἀκαταπαύστως ἡ Παναγία Μητέρα του, οἱ Ἄγγελοι κι' ὅλα τὰ πνεύματα τῶν δικαίων καὶ τῶν Ἁγίων. Αὐτὸ κάνει καθημερινὰ κι' ἡ ἐπὶ γῆς, ἡ στρατευομένη Ἐκκλησία μὲ τὶς προσευχὰς ποὺ ἀναπέμπουν τὰ μέλη τῆς γύρω ἀπὸ τὸ θυσιαστήριον, ποὺ μπροστά του βρίσκονται γονατισμένοι οἱ λ. ι. ουργοὶ τῆς. Χάρις στὴ θυσία καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, μπορούμε κι' ἐνεργοῦμε ἀνασχετικὰ ὡς πρὸς τὴ δικαιοσύνην καὶ συνοδεύουμε τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, ἐναρμονιζόμενοι σ' αὐτή.

«Οὐκ ἤμην προφήτης ἐγώ...ἀλλ' ἡ αἰπόλος ἤμην... Καὶ ἀνέλαβέ με Κύριος ἐκ τῶν προβάτων...» (ζ' 14, 15). Οἱ ἄνθρωποι εἶναι χωρισμένοι σὲ τάξεις καὶ σὲ ἐπαγγέλματα ἀνώτερα ἢ κατώτερα. Ὁ Θεός, ὅμως, δὲν δίνει καμμιά σημασίαν σὲ παρομοίους διαχωρισμούς. Ἔτσι κάλεσε σὰν ὄργανο του ἕνα ἀπλό γιδβοσκό, τὸν Ἀμώς. Ὁ ἴδιος, ὅταν ἐγένετο ἄνθρωπος, γεννήθηκε σ' ἕνα σπήλαιον καὶ μετερχόταν τὴν τέχνην τοῦ μαραγκοῦ. Οἱ ἀπόστολοί του ἦσαν πρὶν φαραῖδες. Ἡ κατὰ κόσμον, λοιπόν, προέλευσις τῶν ὑπηρετῶν τῆς χάριτός του δὲν ἔχει καμμιά σημασίαν. Ἀπεναντίας, πολλὰς φορὰς, ἡ ταπεινὴ



κατὰ κόσμον προέλευσις εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ καλύτερα ἐχέγγυα τῆς καταλληλότητος γιὰ τὴν ἀνύψωσι στὴν ἀριστοκρατία τοῦ θεοῦ κόσμου, ὅπου εἶναι κι' ὁ τόπος τοῦ κλήρου.

«Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκεῖνη, λέγει Κύριος ὁ Θεός, καὶ δύσεται ὁ ἥλιος μεσημβρίας καὶ συσκοτάσει ἐπὶ τῆς γῆς ἐν ἡμέρᾳ τὸ φῶς» (ἡ' 9). Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀποστασίας φανερώνονται κάποτε ἐντελῶς ξαφνικά, μέσα σὲ μιὰ ἐπιφανειακὴ ἡσυχία κι' εὐμάρεια, κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο πού θὰ συνέβαινε νὰ βασιλέψῃ ὁ ἥλιος στὸ καταμεσήμερο. Ἡ Ἐκκλησία, ὅμως, πού βλέπει ὅλα τὰ ἀνθρώπινα μέσα στὸ φῶς τοῦ Θεοῦ, εἶναι σὲ θέσι νὰ προβλέψῃ ἓνα τέτοιο κατάντημα καὶ τὸ χρέος τῆς εἶναι νὰ προειδοποιῇ τοὺς ἀνθρώπους γι' αὐτό. Ὅταν οἱ ποιμένες τῆς κι' οἱ κήρυκες τῆς δὲν κάνουν αὐτὴ τὴν προειδοποίησι, πέφτουν σὲ ἁμαρτία, πού θὰ τὴν καταλογίσῃ ὁ Θεός.

«Ἴδου ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ ἐξαποστελῶ λιμὸν ἐπὶ τὴν γῆν, οὐ λιμὸν ἄρτων οὐδὲ δίψαν ὕδατος, ἀλλὰ λιμὸν τοῦ ἀκοῦσαι τὸν λόγον Κυρίου». (ἡ' 11). Δὲν ὑπάρχει χειρότερο εἶδος πείνας, φοβερώτερο εἶδος στερήσεως ἀπὸ τὴν ἀπουσία τοῦ θεοῦ κηρύγματος, ἀπὸ τὴ σιωπὴ τοῦ Εὐαγγελίου. Ὅπου ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ δὲν ἀκούεται, ἐκεῖ οἱ ψυχὲς πεθαίνουν. Ὅπου ἡ Ἁγία Γραφή δὲν διαβάζεται, ἐκεῖ ὁ Διάβολος κυριαρχεῖ κι' εἶναι βέβαιος γιὰ τὴ νίκη του. Ὅπου τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ δὲν λάμπει, ἐκεῖ εἶναι τὸ σκοτάδι τῆς ὀριστικῆς ἀπωλείας. Ἀπεναντίας, ὅπου ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐξαγγέλλεται, ὅπου ὁ σπόρος του σκορπίζεται, ὅλες οἱ ἐλπίδες εἶναι βέβαιες. Δὲν ὑπάρχει, λοιπόν, μεγαλύτερη ἀπόδειξις, πὶὸ ἀλάνθαστο σημάδι ἀναγεννήσεως καὶ σωτηρίας ἐνὸς λαοῦ, ἀπὸ τὸ νὰ ἀκούεται ἀνάμεσά του ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὸ νὰ διαχέωνται ἀνάμεσά του οἱ ἀκτίνες τῆς θείας ἀποκαλύψεως. Πυκνότερο κήρυγμα σημαίνει πολλαπλασιασμό τῶν ἐλπίδων γιὰ τὴν σωτηρία. Μακάριος ὁ λαὸς πού ζῆ μέσα σ' αὐτὴ τὴν εὐφορία, σ' αὐτὴ τὴν πνευματικὴ εὐμάρεια. Καὶ τρισμακάριοι οἱ γεωργοὶ τοῦ οὐρανοῦ σίτου κι' οἱ ὕδροχόοι τοῦ ζῶντος ὕδατος, οἱ ποιμένες ἐνὸς τέτοιου λαοῦ, πού κάνουν τὸ πᾶν γιὰ νὰ διαδίδεται ὅλο καὶ πὶὸ ἀφθονος ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ.

Ὁ ποιμὴν δὲν πρέπει νὰ ἀφήσῃ κανένα μέρος τοῦ ποιμνίου του χωρὶς αὐτὴ τὴν ἀπαραίτητη σπορά, χωρὶς αὐτὸ τὸ ἀναγκαῖο πότισμα. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ πρέπει νὰ φθάσῃ ὡς τὸ πὶὸ μακρυνὸ σημεῖο τοῦ νοητοῦ χωραφιοῦ τῶν ψυχῶν, νὰ μπῆ σὲ κάθε σπίτι, νὰ διαλάβῃ σὲ κάθε διάνοια, νὰ εἰσχωρήσῃ σὲ κάθε καρδιά. Ἀμέλεια ἀπέναντι σ' αὐτὸ τὸ χρέος τοῦ ποιμένος εἶναι τὸ πρῶτο ἀπὸ τὰ θανάσιμα ἁμαρτήματα, ἂν ἐπρόκειτο νὰ ἀριθμηθοῦν τέτοια εἰδικὰ γιὰ τὸν ἐπίσκοπο καὶ τὸν ἱερέα. Ὁ «λιμὸς τοῦ ἀκοῦσαι τὸν λόγον Κυρίου» δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ὑπάρξῃ σὲ κανένα ἀνθρώπο ἐκεῖ πού βρίσκεται κι' ἐνεργεῖ ἡ Ἐκκλησία, ἐκεῖ δηλαδὴ ὅπου ὑπάρχει ὁ ἀστείρευτος σιτοβολὼν κι' οἱ ἀνεξάντλητες πηγὲς τῆς Χάριτος.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΚΗΡΥΓΜΑΤΑ

**Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ**

ΟΜΙΛΙΑ 8η

ΚΑΘΑΓΙΑΣΜΟΣ — ΜΕΓΑΛΗ ΙΚΕΤΗΡΙΟΣ

**Ἡ θυσία τοῦ Κυρίου κέντρον καὶ ἄξων  
τῶν προσευχῶν καθόλου.**

Ὅταν παρέδιδεν ὁ Κύριος τὸ μυστήριον τῆς Θ. Εὐχαριστίας εἰς τοὺς μαθητάς του, εὐθὺς μετὰ τὰ μυσταγωγικά του λόγια «*ἀβετε φάγετε... πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες...*», προσέθεσε μίαν ἐντολὴν καὶ ἐξουσιοδότησιν πρὸς αὐτοὺς (καὶ τοὺς διαδόχους των) «*τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν*» (Α΄ Κορ. ια΄ 24). Εἰς τὴν ἐντολὴν καὶ ἐξουσιοδότησιν αὐτὴν στήριζεται ἡ συνεχὴς τέλεσις τῆς Θ. Εὐχαριστίας εἰς τοὺς αἰῶνας.

1. Διὰ τοῦτο, κατὰ τὴν θ. Λειτουργίαν, εὐθὺς μετὰ τὰ Κυριακὰ λόγια, ὁ ἱερουργὸς ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐξουσιοδότησιν ταύτην («*μεμνημένοι τοίνυν τῆς σωτηρίου ταύτης ἐντολῆς...*») καὶ λέγει ὅτι, δυνάμει αὐτῆς, καὶ «*εἰς ἀνάμνησιν*» «*πάντων τῶν ὑπὲρ ἡμῶν γεγεννημένων*», τοῦ ὄλου ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Κυρίου: «*τοῦ σταυροῦ, τοῦ τάφου, τῆς τριημέρου ἀναστάσεως, τῆς εἰς οὐρανοὺς ἀναβάσεως, τῆς ἐκ δεξιῶν καθέδρας*» καὶ ἐν προσδοκίᾳ «*τῆς δευτέρας καὶ ἐνδόξου πάλιν παρουσίας*», προσφέρεται ἡ ἅγια ἀναφορά.

Λαμβάνει δὲ τότε διὰ τῶν χειρῶν του ὁ ἱερεὺς τὰ Τίμια Δῶρα (τὸ δισκάριον καὶ τὸ ἅγ. Ποτήριον), τὰ ὑψώνει πρὸς τὰ ἄνω καὶ, ἀτενίζων πρὸς τὸν οὐρανόν, κινεῖ αὐτὰ σταυροειδῶς, καὶ γίνεται τοιουτοτρόπως ἐπίσημος προσφορά τῶν Δώρων πρὸς τὸν Θεόν, ἐνῶ ὁ ἱερεὺς λέγει (ἐκφώνως πάλιν — εἶναι ἡ 3η ἐκφώνησις) «*τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοὶ προσφέρομεν κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα*».

Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικαὶ αἱ λέξεις αὗται ποὺ συνοδεύουν τὴν προσφορὰν τῶν Δώρων πρὸς τὸν Θεόν. Δὲν λέγομεν κἀν ὅτι εἶναι δῶρα ἰδικά μας, ἀλλ' ὅτι προσφέρομεν εἰς τὸν Θεόν τὰ ἰδικά Του («*τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν*»), ἥτοι τὰ εἰς Σὲ ἀνήκοντα καὶ ἐκ Σοῦ προερχόμενα Σοῦ προσφέρομεν. Διότι πράγματι καὶ αὐτὰ

ταῦτα τὰ Δῶρα, ὡς ἄρτος καὶ οἶνος, προϊόντα τοῦ σίτου καὶ τῆς ἀμπέλου, εἶναι δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ. Πολὺ περισσότερον ὅμως αὐτῇ ἢ θυσία τοῦ Κυρίου, τὴν ὁποίαν προσφέρομεν εἰς τὸν Θεόν, δὲν προέρχεται ἐξ ἡμῶν, ἀλλ' ὁ Θεὸς μᾶς ἔδωκε τὸ Θῦμα τὸ ἐξιλαστήριον, τὸ Ὅποιον τοῦ προσφέρομεν, «κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα», τ.ἔ. κατὰ πάντα χρόνον, πάντοτε, καὶ διὰ πάντα τὰ εὐχαριστήρια καὶ τὰ αἰτήματα ἡμῶν πρὸς τὸν Θεόν.

2. Ἀφοῦ προσφέρθησαν ἤδη τὰ Δῶρα εἰς τὸν Θεόν, ἐπέστη πλεόν ἢ στιγμή τοῦ καθαγιασμοῦ αὐτῶν, διὰ τὰ μεταβληθῶν ἀπὸ ἀπλοῦ ἄρτου καὶ οἴνου εἰς Σῶμα καὶ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Ὁ καθαγιασμός θά γίνῃ διὰ τῆς ἐπικλήσεως καὶ ἐπιφοιτήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Γονυπετεῖ λοιπὸν ὅλος ὁ λαός, ἀπαραιτήτως, κατὰ τὴν ὥραν ταύτην, διὰ τὰ προσκυνήσῃ τὴν κάθοδον τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ ὁ ἱερεὺς ἐπεύχεται μυστικῶς:

«Ἐτι προσφερόμέν Σοι τὴν λογικὴν ταύτην καὶ ἀναίμακτον λατρείαν». Πάλιν, λέγει, Θεέ μου, κατὰ τὴν ὥραν αὐτήν, Σοῦ προσφέρομεν κατὰ τρόπον ἀναίμακτον, τὴν θυσίαν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, ποῦ εἶναι ἡ μόνη λατρεία, τὴν ὁποίαν ὁ λογικὸς ἄνθρωπος ἀρμύζει νὰ προσφέρῃ εἰς Σὲ τὸν ἀληθινὸν Θεόν. Διὰ τοῦτο «πα ρα κ α λ ο ὕ μ ἐ ν Σ ε καὶ δεό με θ α καὶ ἰ κ ε τ ε ὑ ὀ μ ἐ ν», δηλ. θερμότατα Σὲ ἰκετεύομεν (αὐτὸ σημαίνουν τὰ τρία ἰκετευτικὰ ῥήματα) «κατὰ πέ μ ψ ο ν τὸ Πνεῦ μ ᾶ Σ ο υ τὸ ἁ γ ι ο ν ἐ φ' ἡ μ ᾶ ς καὶ ἐ π ἰ τὰ π ρ ο κ ε ἰ μ ἐ ν α δ ῶ ρ α τ α ὕ τ α» (καὶ εὐλογῶν σταυροειδῶς διὰ τῆς χειρὸς τὸν ἄρτον λέγει) «καὶ ποιήσον τὸν μὲν ἄρτον τοῦτον τίμιον σῶμα τοῦ Χριστοῦ Σου» (εὐλογῶν δὲ ὁμοίως τὸ Ποτήριον λέγει) «τὸ δὲ ἐν τῷ ποτηρίῳ τούτῳ τίμιον αἷμα τοῦ Χριστοῦ Σου» (καὶ εὐλογῶν διὰ τρίτην φοράν καὶ τὰ δύο ὁμοῦ προσθέτει) «μεταβαλὼν τῷ Πνεύματί Σου τῷ Ἁγίῳ».

Εἰς ἐκάστην ἐκ τῶν τριῶν εὐλογιῶν, ὁ λαὸς ἄλλοτε, σήμερον δὲ ὁ διάκονος λέγει Ἀ μ ἡ ν. Τὸ ἀμὴν τοῦτο εἶναι καὶ ἰκετευτικὸν καὶ βεβαιωτικόν. Εἶναι ἔκφρασις βαθυτάτου πόθου «ναί, σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ ἄς γίνῃ — ἔγινεν ἡδη».

Στιγμὴ ἁγία, ἱερωτάτη, φρικτή! Ἐγινεν ἡδη θαῦμα μέγα ἐπὶ τῆς ἁγίας Τραπέζης. Διὰ τῆς ἱερατικῆς εὐχῆς καὶ εὐλογίας ἐνεργοῦσα ἡ χάρις τοῦ ἐπιφοιτήσαντος ἁγίου Πνεύματος μετέβαλε τὸν ἄρτον καὶ τὸν οἶνον εἰς Σῶμα καὶ Αἷμα Χριστοῦ. Ἐχομεν τώρα ἐνώπιόν μας αὐτὸν τὸν Θουσιασθέντα Κύριον, τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμά Του.

Στιγμὴ Θείας παρουσίας! Ὅπως εἰς τὸ Σινᾶ ὁ λαὸς κάτωθεν

καὶ ὁ Μωϋσῆς εἰς τὴν κορυφὴν εὐρέθησαν ἐνώπιον τῆς Θεϊκῆς παρουσίας, οὕτω καὶ ἐδῶ τὸ ἐκκλησίασμα, μετὰ τοῦ ἱερέως πρὸ τοῦ ἁγ. Θυσιαστηρίου, παρέστη κατὰ τὴν πραγματικὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἦλθεν εἰς ἄμεσον ἐπαφὴν μετ' Αὐτοῦ.

Ὁ λαὸς γονυπετῆς ὑποβάλλει «Σὲ ὑμνοῦμεν, Σὲ εὐλογοῦμεν, Σοὶ εὐχαριστοῦμεν, Κύριε· καὶ δεόμεθά Σου ὁ Θεὸς ἡμῶν», ὑμνεῖ τ. ἐ., δοξάζει καὶ εὐχαριστεῖ τὸν Θεόν, διὰ τὴν ἐξάαιρετον αὐτὴν δωρεάν τοῦ μυστηρίου τῆς Θ. Εὐχαριστίας, καὶ δέεται διὰ τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ διὰ τὰς εὐλογίας καὶ τοὺς καρποὺς ποῦ παρέχει ἡ θυσία τοῦ Κυρίου.

Αὐτοὺς τοὺς καρποὺς τῆς θυσίας τοῦ Κυρίου ἐκζητεῖ ἤδη ὁ ἱερεὺς, ἀφοῦ συνετελέσθη ἡ Θυσία. Καὶ δέεται «ὥστε γενέσθαι τοῖς μεταλαμβάνουσιν [τὸ Σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου] εἰς νῆψιν (νηφαλιότητα) ψυχῆς, εἰς ἄφεςιν ἁμαρτιῶν, εἰς κοινωνίαν τοῦ Ἁγίου Σου Πνεύματος, εἰς βασιλείας οὐρανῶν πλήρωμα (οἱ κοινωνοῦντες ν' ἀξιοθοῦν ν' ἀποτελέσουν τὸ πλήρωμα τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν), εἰς παρρησίαν τὴν πρὸς Σέ, μὴ εἰς κρῖμα ἢ εἰς κατὰ κριμα».

Ἄνεκτίμητοι καρποί, ὁμολογουμένως. Ψυχικὴ τόνωσις, ἄφεςις ἁμαρτιῶν, χάριτες τοῦ ἁγ. Πνεύματος, θέσις εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, παρρησία ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὅλα αὐτὰ τὰ πολυτιμώτατα πηγάζουν ἀπὸ τὴν θυσίαν τοῦ Κυρίου. Οἱ μεταλαμβάνοντες δέχονται τὰς δωρεὰς ταύτας, ἐφ' ὅσον δὲν εἶναι ἀνάξιοι, ὁπότε ὑπάρχει ὡς δυσάρεστος συνέπεια («κρῖμα καὶ κατὰ κριμα»).

3. Ἐνώπιον, τώρα, τῆς θυσίας τοῦ Κυρίου καὶ τῶν καρπῶν αὐτῆς πρέπει νὰ εὐρεθῇ παροῦσα ὁλόκληρος ἡ Ἐκκλησία. Γίνεται λοιπὸν μνεῖα πρῶτον πάντων τῶν ἐν οὐρανοῖς ἁγίων: «ἔτι προσφερομέν Σοι τὴν λογικὴν ταύτην λατρείαν ὑπὲρ τῶν ἐν πίστει ἀναπαυσασμένων» κατὰ τε τὴν περίοδον τῆς Π. Διαθήκης («προπατόρων, πατέρων, πατριαρχῶν, προφητῶν») καὶ κατὰ τὴν περίοδον τῆς χάριτος («ἀποστόλων, κηρύκων, εὐαγγελιστῶν, μαρτύρων, ὁμολογητῶν, ἐγκρατευτῶν (=ἀσκητῶν) καὶ (ἐν γένει) παντὸς πνεύματος δικαίου ἐν πίστει τετελειωμένου»). Μνημονεύομεν τῶν ἁγίων, καὶ «ἐξαιρέτως, τῆς Παναγίας, ἀχράντου..... Μαρίας» «τοῦ ἁγί-

ου Ἰωάννου, τοῦ προφήτου, προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ» κλπ. διότι καὶ δι' αὐτοὺς (οἵτινες διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου πάντως εἶναι σεσωσμένοι) ἡ θεία Εὐχαριστία εἶναι εἰς δόξαν καὶ μακαριότητα· ἀλλὰ μνημονεύομεν ἀκόμη τῶν ἁγίων, «ἵνα καὶ αὐτοὶ (κατὰ τὴν θ. λειτουργίαν τοῦ Ἰακώβου) παρεστῶτες τῷ φοβερῷ καὶ φοικτῷ βήματι ἀντιμνημονεύσωσι τῆς ἡμῶν ἐλεεινότητος καὶ εὐρωμεν χάριν καὶ ἔλεος... εἰς εὐκαιρον βοήθειαν». Δηλ. ἡμεῖς μνημονεύομεν τῶν ἁγίων καὶ οἱ ἅγιοι ἡμῶν, μέσῳ τῆς θυσίας τοῦ Κυρίου, ἐκ τῆς ὁποίας πηγάζει καὶ δι' αὐτοὺς καὶ δι' ἡμᾶς ἡ σωτηρία.

Ἐν συνεχείᾳ μνημονεύονται οἱ κεκοιμημένοι. Πρέπει δὲ νὰ γνωρίζωμεν ὅτι ἡ θ. Εὐχαριστία εἶναι τὸ κυρίως μνημόσυνον ὑπὲρ αὐτῶν. Καὶ ναὶ μὲν διὰ τοὺς ζῶντας εἶναι βεβαιότερα πηγὴ ἐλέους ἢ θυσία τοῦ Κυρίου, διότι μετὰ θάνατον εἶναι προβληματικὴ ἢ τακτοποιήσις τοῦ ἀνθρώπου ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ. Ἡμεῖς ὅμως δὲν γνωρίζομεν τὰ ὅρια τοῦ Θείου ἐλέους καὶ ἐπιρρίπτομεν εἰς τὸ θεῖον ἔλεος τοὺς κεκοιμημένους προσφιλεῖς μας (πρὸ πάντων τοὺς ἐν πίστει ἀναπαυσμένους, καὶ τοὺς μὴ ἀμετανόητους), ἵνα εἰς ὅ,τι εὐδοκήσῃ ὁ Κύριος ἐλεήσῃ αὐτοὺς «κατὰ τὸ μέγα ἔλεος» Αὐτοῦ.

Καὶ τέλος μνημονεύονται οἱ ζῶντες, κατὰ κατηγορίας, περὶ τοῦ ὅπως εἰς τὰ «εἰρηνικά», μὲ ἰδιαιτέραν μνεῖαν πάλιν τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας, καὶ «ἐν πρώτοις... τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν», τῶν ἀρχόντων τῆς Πολιτείας, τῶν χρηστῶν στοιχείων τῆς Κοινωνίας («τῶν ἐν ἀγνεΐᾳ καὶ σεμνῇ πολιτείᾳ διαγόντων») — ἵνα μὴ διαφθαρῶσι, τῶν ἐν εἰδικαῖς δυσκολίαις διατελούντων («πλεόντων, ὁδοιδορούντων, νοσοούντων...») καὶ τῶν εἰς ἔργα καλὰ, ἐν τοῖς κόλποις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Κοινωνίας, διακονούντων («τῶν καρποφορούντων καὶ καλλιεργούντων ἐν ταῖς ἁγίαις ἐκκλησιαστικαῖς καὶ μεμνημένων τῶν πενήτων»). Τοπικῶς δ' αἱ μνημονεύσεις ἐκτείνονται ἀπὸ «τῆς πόλεως ἐν ἧ ἀπαροικοῦμεν» μέχρι «πάσης πόλεως καὶ χώρας καὶ τῶν πίστει οἰκούντων ἐν αὐταῖς» καὶ ἐν γένει «ὑπὲρ τῆς οἰκουμένης» καὶ τῆς ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας».

Μετὰ δὲ τὰς καθολικὰς ταύτας μνημονεύσεις «ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ» ἀναπέμπεται γενικὸς παρὰ πάντων ὕμνος καὶ δοξολογία πρὸς τὸν ἐν Τριάδι Θεόν.

Αὐτὴ εἶναι ἡ σειρά τῆς θείας μυσταγωγίας καὶ ἀναφορᾶς: καθαγιασμός — καρποὶ τῆς θυσίας — μνημονεύσεις ἁγίων, κεκοιμημένων καὶ ζώντων.

Οἱ πάντες καὶ τὰ αἰτήματα αὐτῶν πάντα συναντῶνται λατρευτικῶς καὶ ἱκετευτικῶς πρὸ τῆς θ. Εὐχαριστίας. Χωρὶς αὐτῆς οὐδεμίᾳ ἱκετηρίᾳ τελεσφορεῖ. Ἡ κατ' οἶκον προσευχή, μόνον ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῆς ἐν ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τῇ Θ. Εὐχαριστίᾳ τοιαύτης ἔχει νόημα. Ἄλως μένει ἄκαρπος, ἐφ' ὅσον ἀθετεῖται ἡ Θυσία τοῦ Κυρίου. Οἱ ἀποφεύγοντες ἢ ἄλλως ἀντικαθιστῶντες τὸν ἐκκλησιασμὸν καὶ μένοντες μακρὰν τῆς Θ. Εὐχαριστίας διακινδυνεύουσι τὴν σωτηρίαν των. Τὸ τεῖχος τῶν ἁμαρτιῶν των δὲν ἀφήνει τὰς ἄλλας προσευχὰς των νὰ φθάσωσι μέχρι τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ. Θύραν εἰς τὸ τεῖχος αὐτὸ ἀνοίγει μόνον ἡ Θυσία τοῦ Κυρίου. «Ἐ γ ὧ εἰ μὴ ἡ θύρα», εἶπε ρητῶς ὁ Σωτὴρ. Ὁ σταυρός Του εἶναι ἡ μόνη κλίμαξ καὶ ἡ μόνη γέφυρα ἢ μετάγουσα τοὺς ἐκ γῆς πρὸς οὐρανόν. Κανεὶς ἄς μὴ μείνῃ μακρὰν τῆς Θ. Εὐχαριστίας.

Ἄρχιμ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΒΑΛΛΗΝΔΡΑΣ

Συνεχιζομένης τῆς ἐκδόσεως  
τῶν Λειτουργικῶν Βιβλίων  
τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας  
ὑπὸ τῆς

### ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

κυκλοφοροῦν ἤδη:

- 1) Τὸ ΤΡΙΩΔΙΟΝ
- 2) Τὸ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΡΙΟΝ καὶ
- 3) Τὸ ΜΗΝΑΙΟΝ ΤΟΥ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ.

Ἐκδοσις καλλιτεχνικὴ καὶ πολυτελής,  
δίχρωμος, ἐπὶ ἀρίστου χάρτου, εἰς μέγα  
σχῆμα, χρυσοδερματόδετος.

(Τιμῶνται: Πεντηκοστάριον Δρ. 100.

Τριώδιον > 150.

Μηναῖον Σεπτεμβρίου » 80).

## ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αίδεσ. Έμμανουήλ Σοφουλάκη, Κρήτη. Δέν έχει ληφθῆ εἰσέτι ἀπὸ τὸ Τ.Α.Κ.Ε. ὁ σχετικὸς λογαριασμὸς. — Αἰδεσ. Εὐάγ. Δ. Κλιμ. Ἡ σύνταξις σας θὰ ἀνέλθῃ εἰς 801 δραχμὰς μηνιαίως, τὸ δὲ ἐφ' ἅπαξ εἰς 12.000 δραχμὰς. Εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξετασθῆ παρ' Ἰατροῦ ξένης Μητροπόλεως. Αἰδεσ. Νικόλαον Κούρτην, Λευκάδα. Διὰ τὴν περίπτωσίν σας εἶναι ἀπαραίτητον νὰ γνωρίζωμεν τὸ ἔτος τῆς χειροτονίας σας. Θὰ ἀναμείνωμεν λοιπὸν σχετικὴν ἐπιστολήν σας. — Αἰδεσ. Γεώργιον Φ. Θὰ πρέπει προηγουμένως νὰ ἐξοφλήσῃτε τὸ παλαιὸν δάνειόν σας διὰ νὰ λάβετε νέον. Ἐφ' ὅσον ἡ αἰτήσις σας διὰ τὴν προικοδότησιν τῆς θυγατρὸς σας ἀπερρίφθη, μὴ συντρεχουσῶν τῶν ἀπαραιτήτων προϋποθέσεων, δύνασθε νὰ ζητήσῃτε δάνειον, προβάλλοντες ὡς λόγον τὴν προκίσην τῆ θυγατρὸς σας, ἐφ' ὅσον βεβαίως τακτοποιήσῃτε τὴν παλαιὰν ὀφειλήν σας εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. — Αἰδεσ. Δημόσθην Βαϊκούσην, Πηγὰς Νέστου Καβάλας. Ἡ αἰτήσις σας ἐκκρεμεῖ ἐλλείψει πιστώσεων. — Ἐφημέριον Κρήτης. Εἰς τὸ προηγούμενον τεῖχος τοῦ «Ἐφημερίου» ἀνεγράψαμεν σχετικῶς μετὰ τὴν προικοδότησιν τῶν θυγατέρων τῶν Ἐφημερίων Κρήτης καὶ Δωδεκανήσου. Ἡ ἐκ τῆς δωρεᾶς τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Θεοκλήτου προικοδότησις ἀφορᾷ μόνον τὰς θυγατέρας ἀπόρων Ἐφημερίων τῆς ὑπαίθρου τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας καὶ ὄχι καὶ τὰς θυγατέρας ἐφημερίων τῆς Κρήτης ἢ Δωδεκανήσου. Ἡ ἐφημεριακὴ ὑπηρεσία ἢ διανυθεῖσα πρὸ τοῦ ἔτους 1930 δύναται νὰ ἐξαγορασθῆ. Νὰ κάμστε αἰτήσιν εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε., εἰς τὴν ὁποίαν νὰ ἐπισυνάψετε καὶ τὰ ἐξῆς δικαιολογητικὰ. α) Βεβαίωσιν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, ἐξ ἧς νὰ ἐμφαίνεται ὅτι προσεφέρθη πράγματι ἡ πρὸς ἀναγνώρισιν ὑπηρεσία αὕτη κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν καὶ ὅτι δὲν ἐτύχετε ἔνεκα τῆς ὑπηρεσίας ταύτης συντάξεως καὶ ἡ ἰδιότης ὑπὸ τὴν ὁποίαν προσεφέρατε τὴν πρὸς ἐξαγορὰν προϋπηρεσίαν. β) Ὑπεύθυνον δήλωσιν, δι' ἧς νὰ δηλοῦται ὅτι ἡ πρὸς ἀναγνώρισιν προϋπηρεσία σας δὲν ἐχρησίμευσεν, οὔτε θὰ χρησιμεύσῃ διὰ τὴν συνταξιοδότησιν σας παρ' ἄλλης ὑπηρεσίας. — Αἰδεσ. Παναγιώτην Καρακίσην. Μὴν κάμστε σύγχυσιν τῆς 35ετοῦς ἐφημεριακῆς ὑπηρεσίας, ἣτις παρέχει δικαίωμα συντάξεως καὶ τῆς 35ετοῦς συμμετοχῆς εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε., ἣτις δικαιολογεῖ πλήρη σύνταξιν. Ὑμεῖς ἔχετε 35 ἔτη ἐφημεριακὴν ὑπηρεσίαν καὶ δύνασθε νὰ συνταξιοδοτηθῆτε, ἀλλὰ ἔχετε μόνον 30 ἔτη συμμετοχῆς εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε., ἦτοι ἀπὸ τοῦ 1930, ὅτε ἰδρύθη τὸ Τ.Α.Κ.Ε. καὶ ἐντεύθεν. Διὰ νὰ λάβετε πλήρη σύνταξιν δύο τινα δύνασθε νὰ πράξῃτε. Ἡ νὰ ἐξαγοράσῃτε τὴν πρὸ τοῦ 1930 ἐφημεριακὴν ὑπηρεσίαν σας ἢ νὰ παραμείνετε μέχρι τοῦ 1965, ὅτε θὰ ἔχετε συμπληρώσει 35ετῆ συμμετοχὴν. Εἰς τὴν περίπτωσίν σας τὸ δεύτερον εἶναι δυνατόν, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ ὄριον ἡλικίας τὸ συμπληρώνετε τὸ 1967. — Αἰδεσ. Ἰωάννην Μαυρωλάκη, Νεοχώριον Μονοφατσίου Κρήτης. Ἐνεκρίθη δάνειον τεσσάρων χιλιάδων δραχμῶν. Ἡ σχετικὴ ἐντολὴ διὰ τὴν καταβολὴν τοῦ δανείου ἐστάλη εἰς τὸ τοπικὸν ΤΑΚΕ τῆς Ἱ. Ἐπισκοπῆς Ἀρκαδίας. — Αἰδεσ. Π. Χαράλαμπον. Ὅταν σὰς ἐγράψαμεν ὅτι χορηγήσεται δάνειον μέχρι 5.000 δραχμῶν, δὲν εἴχομεν ὑπ' ὄψιν εἰσέτι τὴν αὐξήσιν τοῦ ποσοῦ εἰς 8.000 δραχμὰς. Ἐφ' ὅσον λοιπὸν ἡ αἰτήσις σας δὲν ἔχει διαβιβασθῆ εἰσέτι εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε., δύνασθε νὰ τὴν ἀποσύρτε καὶ νὰ ὑποβάλλητε νέαν. Νομίζομεν ὅμως ὅτι τὰ ἔξοδα τοκοῦ δὲν δικαιολογοῦν τὴν αἰτήσιν δανείου 8.000 δραχμῶν. Καλὸν ἐπομένως εἶναι εἰς τὴν αἰτήσιν σας νὰ ἀναφέρεται καὶ τὸν ἕτερον λόγον, ὅστις συντρέχει εἰς τὸ πρόσωπὸν σας διὰ τὴν λήψιν δανείου, ἦτοι τὴν ἀναπόφευκτον ἐπισκευὴν τῆς οἰκίας σας. Διὰ τὴν προικοδότησιν τοῦ θυγατρίου σας εἶναι πολὺ ἐνωρίς ἀκόμη.

Ἀπαραίτητος προϋπόθεσις εἶναι ἡ τέλεισι γάμου τῆς θυγατρὸς τοῦ ἐφημερίου. Εἰς τὴν προηγουμένην ἐπιστολὴν σας ἀπηντήσαμεν ἀπὸ τῆς στήλης τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 6 φύλλου τοῦ «Ἐφημερίου». Καὶ πάλιν εὐχαριστοῦμεν διὰ τοὺς καλοὺς σας λόγους. — Αἰδεσ. Θεοδόσιον Μπακάν, Ἰσὰρι Μεγαλοπόλεως. Ἡ αἰτησίς σας διὰ λήψιν στεγαστικοῦ δανείου ἐκκρεμεῖ εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε., ἐλλείπει πιστώσεως. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑποβάλετε νέαν αἴτησιν. — Αἰδεσ. Ἰωάννην Κούρλαν, Περιστερίου Λακωνίας. Ἡ αἰτησίς σας ἐκκρεμεῖ ἐλλείπει πιστώσεων. Εὐθὺς ὡς χορηγηθῆ πιστώσις ὑπὸ τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς θὰ ἐξετασθοῦν αἱ ἐκκρεμοῦσαι αἰτήσεις. Ἰερέα Ἰπαίθρου Μ. Γ. Κακῶς σας ἐπληροφόρησαν ὅτι ὁ ν. 2200/1940 δὲν ἰσχύει σήμερον. Ἐπομένως καὶ τὸ ἄρθρον 42 ἔχει ἐφαρμογὴν ἐν προκειμένῳ. Τὰ ἔσοδα τῶν Ἱ. Ναῶν εἰσπράττονται κατὰ τὰς διατάξεις περὶ εἰσπράξεων δημοσίων ἐσόδων. Ὁ Ναὸς δὲν θὰ πληρώσῃ ἀπὸ τὰ χρήματα τῆς ἐκποιήσεως εἰσφορᾶς. Ἐπὶ τοῦ θέματος ὑπάρχει σχετικὴ ἐγκύκλιος τοῦ Ἰπουργείου Οἰκονομικῶν. Ἐφ' ὅσον ὁ ἐνοριακὸς Ναὸς ἔχει ἰδιόκτητον περιουσίαν δύναται νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸ Τ.Α.Κ.Ε. δάνειον, τὸ ὅποιον ὅμως θὰ χορηγηθῆ μέσῳ τῆς Κτηματικῆς Τραπέζης. Ὅσον ἀφορᾷ διὰ τὸ πῶσον τοῦ δανείου, ἀρμόδιοι εἶσθε ὑμεῖς. Διὰ τὴν ἀμοιβὴν τοῦ μηχανικοῦ πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν συμφωνίαν, εἰς τὴν ὁποίαν προσήλθετε μετ' αὐτοῦ. Ἄλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει περὶ αὐτῶν εἶναι ἀρμόδιον τὸ Ἰπουργεῖον Ὁρθοσκευατικῶν καὶ Ἑθνικῆς Παιδείας. — Αἰδεσ. Μιχαήλ Κάπαρη, Σίδερη Φιλιατῶν Παραμυθίας. Ἡ αἰτησίς σας δὲν ἐξητάσθη εἰσέτι, διότι προηγοῦνται αὐτῆς ἄλλαι. Πρέπει νὰ γνωρίζετε ὅτι τηρεῖται σειρά προτεραιότητος.

## Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Θεοδοσίου Σπεράντσα, Χριστὸς Ἀνέστη!—Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ὑψηλοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου.—Πρωτοσ. Χρυσοστόμου Γιαλούρη, Ἑθνικὴ κληρονομία.—Χ., Ἀδελφικὰ Γράμματα.—Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν «Φιλόθεον Ἀδολεσχίαν» τοῦ Εὐγενίου Βούλγαρη (Μεταφρ. Θεοδόση Σπεράντσα).—Βασ. Ἡλιάδης, Ἐνα προπολεμικὸ Πάσχα εἰς τὸ Μοναστήρι (Πασχαλινὴς ἀναμνήσεις).—Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Ἐδεργενίδ» (Μεταφρ. Ἀνθίμου Θεολογίτη).—Συμειῶν τοῦ νέου Θεολόγου, Λόγοι (Μεταφρ. Φωτ. Κόντογλου). Ἀκύλα, Ποιμαντικὰ διδάγματα ἀπὸ τὰ κείμενα τῶν Προφητῶν (Ἄμώς).—Ἀρχιμ. Νικοδήμου Βαλληνδρᾶ, Ἡ Θεία Λειτουργία (Ὁμιλία 8η).—Ἀλληλογραφία.

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχ. ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον:  
 Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»  
 Ὁδὸς Φιλοθέης 19 — Ἀθῆναι. Τηλ. 27-689.